

Kutatási jelentés

Tartalom

Vezetői összefoglaló	2
1. Európai helyzetkép	5
2. Az online toborzás	6
2.1 A konkrét csoportok	7
2.2 A bevándorlók tartalmai	9
3. Változások az útvonalon	10
3.1 Bulgária és az állandó migrációs nyomás	11
4. Új módszerek	12
5. Új valóság a magyar–szerb határon: csökkenő számok, rugalmasabb csempészhálózatok, fokozódó helyi feszültségek	13
6. A Bosznia-Hercegovinára, Horvátországra és Szlovéniára nehezedő nyomás	14
7. Az EU határrendészeti együttműködése a nyugat-balkáni országokkal	17
8. A nyugat-balkáni illegális migrációs útvonal változásai	18
9. Politikai szintű együttműködések	19
10. Pénzügyi támogatások	20
11. Technikai és műveleti támogatások	21
12. Magyarország külpolitikai területen folytatott együttműködése a nyugat-balkáni országokkal	25
13. Kétoldalú gazdasági és pénzügyi támogatások	25
14. Magyarország és a Nyugat-Balkán országai között megvalósuló határrendészeti együttműködés	27
15. Határrendészeti együttműködés a gyakorlatban	28
16. Az uniós, regionális és bilaterális együttműködés hatása	29
17. Az irreguláris migráció alakulása Magyarországon	30
18. Kitekintés	32
19. Ajánlások – Az uniós és bilaterális határrendészeti együttműködés fejlesztésének stratégiai irányai	35
19.1 A regionális határigazgatási kapacitások megerősítése	35
19.2 A koordinált migrációkezelés és a visszatérési mechanizmusok fejlesztése	36
19.3 Oktatási és humánkapacitás-fejlesztési dimenziók erősítése	36
19.4 Két- és többoldalú rendészeti együttműködések megerősítése	36
Felhasznált irodalom	39

Vezetői összefoglaló¹

A tömeges irreguláris bevándorlás továbbra is az egyik legsúlyosabb kihívás, amellyel az Európai Uniónak és tagállamainak szembe kell néznie: 2023-ban több mint 360 000 illegális határátlépés történt, ami a legmagasabb szám 2016 óta. Bár ez alacsonyabb a 2015-16-os csúcsnál, az 1,15 millió menedékkérelem tíz évvel ezelőtti adatokat idéz. A magas szintű látenciára utal, hogy Németországban 2022-ben 100 000 olyan személy kért védelmet, akinek kérelmét más országban nem regisztrálták.

A Nyugat-Balkán továbbra is jelentős szerepet játszik az Európába irányuló migrációban. 2015 és 2023 között itt regisztrálták a legtöbb irreguláris határátlépést, összesen 1 260 930-at. A számok ingadozóak voltak: 2015-ben több mint 764 000, míg 2018-ban csak 5 869 eset történt. Az utóbbi években újra 100 000 körül alakult az éves adat, miközben, ha a kísérletek számát nézzük, 2022-ben 270 000, 2023-ban pedig 170 000 próbálkozásra került sor Magyarország irányába.

Ennek kapcsán elengedhetetlen, hogy bemutassuk azt a toborzási tevékenységet, amely ma már zömében az online térben történik. Mindezek mikéntjét a különféle Facebook és WhatsApp-csoportokból szerzett adatokkal mutatjuk be. Ezeken az oldalakon az illegális migráció szervezése sokszor teljesen nyíltan zajlik, habár vannak zárt, nehezen lekövethető oldalak is. A bejegyzéseket gyakran maguk a migránsok osztják meg, akik többnyire kérdéseket tesznek fel a migrációval kapcsolatban, vagy embercsempészek után érdeklődnek. Az információk között olyan praktikus jellegűek is szerepelnek, mint az útvonalak, határátkelési pontok, illetve, hogy hol és mikor lehet a hatóságok ellenőrzésére számítani. A közösségi média csoportok egy részének anonim jellege kedvez az embercsempészetnek, hiszen a bűnözők könnyen rejtve maradhatnak, miközben egyre nagyobb számban vonzzák a potenciális bevándorlókat.

2023 novembere óta a nyugat-balkáni útvonal komoly változásokon ment keresztül. Míg korábbi kulcs tranzitállamok, mint Észak-Macedónia szerepe a Frontex megjelenésével jelentősen csökkent, addig alternatív útvonalként Bulgária és Románia szerepe nagymértékben erősödött. Románia felől leggyakrabban kamionokban és személyautókban érkeznek az irreguláris migránsok. Bulgária az utóbbi években vált az irreguláris migránsok fő balkáni belépési pontjává. A sziklás, hegyekkel tarkított bolgár-török határszakasz kiváló terepnek bizonyult a görög szigortól és a tengeri átkeléstől tartó irreguláris migránsok számára. A nagymértékű migrációs nyomás következtében több, a bolgár határséget és rendőrséget ért támadásról beszélhetünk, melyek közül kettő halálos kimenetelű volt. Az embercsempész-csoportok által használt, átalakított személyautók pedig szintén egy új trendet jelentenek. A korábbi gyakorlattal ellentétben a bűnözők elsődleges célja az útvonal országain történő minél gyorsabb áthaladás lett. Ennek következtében az átalakított gépjárművekhez rendszeresen lehet különböző közúti baleseteket kapcsolni.

A magyar–szerb határ térsége az elmúlt évtized során a nyugat-balkáni útvonal egyik legintenzívebben terhelt szakaszává vált. Az elmúlt időszakban egyre nehezebbé vált az illegális határátlépés a szerb–magyar viszonylatban, ami miatt új migrációs irányok

¹ A kutatás eredményeinek feltárása a Belügyi Tudományos Tanács 2024. évi jóváhagyott munkatervében szereplő „A nyugat-balkáni migrációs helyzet változásai és azok hatása Magyarország biztonságára, különös tekintettel a belügyi ágazat feladataira” című kutatás keretében került sor.

erősödtek meg – például Bosznia-Hercegovina és Horvátország felé. A csökkenés ellenére a csempészhálózatok továbbra is aktívak és rendkívül alkalmazkodónak bizonyultak, a korábban használt módszerek háttérbe szorultak. További probléma, hogy a hatóságokat is gyakorta érik támadások. Bár a határzár és a szerb szigorítások rövidtávon eredményesek, a migrációs nyomás nem szűnt meg.

Mindezeknek köszönhetően az irreguláris migránsok Szerbiát egyre inkább csak egy csomópontként, nem pedig a nyugat-balkáni útvonal végállomásaként használják, utóbbi szerepet Bosznia-Hercegovina vette át. A csökkenő érkezésszámokra válaszul a szerb kormány bejelentette, csökkenteni menekültügyi ellátórendszerének kapacitását, végleg bezárva három, a horvát, a román és a bolgár határszakaszokon működő befogadóközpontot. Míg 2021-ben átlagosan 61 napot töltöttek Bosznia-Hercegovinában az irreguláris migránsok, 2022-ben már csak 12-t, 2023-ra pedig mindössze nyolc napra rövidült az országban eltöltött idő. Az embercsempészek szervezettsége miatt az irreguláris migránsok elsősorban étkezés és tisztálkodás céljából térnek be az országban működő befogadóközpontokba, szemben a korábbi gyakorlattal.

Az Európai Unió a 2024-es év során három alkalommal is közvetlen pénzügyi segítséggel támogatta az ország határvédelmét. Zarko Laketa, a bosznia-hercegovinai kormány migrációs irodájának vezetője szerint az irreguláris migránsok „biztonsági kockázatot” jelentenek az ország számára és az Európai Unió segítségét kérte. Bosznia-Hercegovinából az irreguláris migránsok Horvátországon keresztül kísérelnek meg belépni az Európai Unió területére, hogy onnan Szlovénián keresztül főként Olaszországba, illetve Ausztriába és Németországba haladjanak tovább.

A probléma kezelése érdekében az EU-nak kiemelt érdeke a nyugat-balkáni országokkal való szoros együttműködés az irreguláris migráció kezelésében, mivel a régió stabilitása közvetlen hatással van az EU külső határainak biztonságára. Az illegális migrációs útvonalak ellenőrzése és a hatékony határellenőrzési intézkedések végrehajtása elengedhetetlen a jogszerű migráció elősegítésében és az irreguláris migráció visszaszorításában. A növekvő elvándorlás lehetőséget ad a terrorizmussal összefüggésbe hozható egyének számára, hogy beépüljenek az egyes migrációs csatornába, és erősítsék a bűnöző- és terroristahálózatok együttműködését a térségben. A tranzitországokkal kiépített folyamatos partnerségek e kihívások kezelésében is kulcsszerepet játszanak. A migráció nem várt következményei miatt jelentkező biztonsági kihívások fényében az EU számos intézkedést és együttműködési formát vezetett be a régió stabilitásának és biztonságának megőrzése érdekében.

A nyugat-balkáni országokban végrehajtandó reformok pénzügyi és technikai támogatásának fő eszköze az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA), amelyet az EU 2007 óta alkalmaz. A jelenlegi, 2021–2027 közötti többéves pénzügyi keret időszakában az úgynevezett IPA III költségvetési kerete 14,162 milliárd eurót tesz ki. Ahhoz, hogy az EU képes legyen magas szinten fenntartani az Unió külső határbiztonságát, a közös határigazgatás szabályozása, illetve ennek az aktuális helyzethez és kihívásokhoz való igazítása önmagában nem, vagy csak korlátozott hatékonysággal képes kezelni a belső határellenőrzés eltörléséből adódó biztonsági deficitet. A műveleti támogatás részeként a Frontex 2019 óta több szárazföldi és tengeri műveletet hajtott végre Albániában, Montenegróban, Szerbiában és Észak-Macedóniában. A nyugat-balkáni régióban végzett operatív tevékenység részeként a Frontex közös műveleti koordinációs pontokat is működtet a régióban. A technikai és műveleti támogatást egészítik ki a Frontex és a nyugat-balkáni partnerek között létrejött, operatív együttműködésre vonatkozó munkamegállapodások.

Az irreguláris migráció elleni hatékony küzdelem érdekében a Nyugat-Balkán országainak kiemelt szerepe van az uniós határvédelmi intézkedések kialakításában, a migránsok áramlásának előrejelzésében, valamint a migrációval kapcsolatos nemzetközi együttműködésben. Magyarország, mint az EU külső határszakasszal rendelkező tagállama, közvetlenül is érintett a Nyugat-Balkánról áramló migrációs hullámok kezelésében, ezért stratégiai jelentőséggel bír, hogy támogassa e régiók stabilizációját és hatékony migrációs politikájukat. Magyarország számára kiemelten fontos, hogy aktívan támogassa a Nyugat-Balkán országait az EU-hoz való közeledésükben, amely hozzájárul a térség stabilizálásához. A térségnek nyújtott magyar gazdasági és pénzügyi támogatás szintén jelentős mértékben hozzájárul a régió fejlődéséhez és uniós integrációjához. A magyar gazdasági érdekeltségek a Balkán térségében évről évre növekednek, a kétoldalú gazdasági kapcsolatok középpontjában a kereskedelem, az infrastrukturális fejlesztések és a közlekedési projektek állnak. Magyarország és a Nyugat-Balkán országai között megvalósuló határrendészeti együttműködést elsősorban a földrajzi elhelyezkedés indokolja. A magyar rendőri jelenlét a térségben nemcsak a migráció visszaszorításában, hanem a határrendészeti tapasztalatok átadásában is kulcsszerepet játszik.

1. Európai helyzetkép

Bár sokan várták ennek ellenkezőjét, a valójában már 2013 óta tartó európai migrációs és menekültválság hullámai az elmúlt időszakban sem csitultak el, sőt: a koronavírus-járvány évében tapasztalható visszaesés után a számok ismét emelkedni kezdtek. 2023-ban az irreguláris határátlépések száma meghaladta a 360 000-et, ami 2016 óta a legmagasabb érték volt. Bár ez messze elmaradt a 2015-16-os csúcstól, a beadott menedékkérelmek száma elérte az 1,15 milliót, ami már a tíz évvel ezelőtti számokat idézi (EUAA 2022). Ez felhívja a figyelmet a magas látenciára is: bár a menedékkérők egy része minden bizonnyal legálisan érkezett az Unió területére, és ezt követően adta be kérelmét, a tény, hogy 2022-ben csak Németországban 100 000 olyan személy kért nemzetközi védelmet, akinek kérelmét nem regisztrálták más tagállamban – vagyis százezres nagyságrendű látenciáról beszélhetünk (Desku 2022). Példának okáért egyes szerb kutatók szerint a nyugat-balkáni útvonalon a látencia 25-30% is lehet.

Az Európába vezető útvonalon a Nyugat-Balkán kiemelt jelentőséggel bír: ezt jól mutatja, hogy az elmúlt években ez bizonyult az egyik legforgalmasabb útvonalnak: 2015 és 2023 között összesen 1 260 930 irreguláris határátlépést (IBC) észleltek itt a hatóságok (Consilium.europa.eu n.d.). Nagyon nagy volt ugyanakkor a szórás a számokban: míg a 2015-ös történelmi csúcscor több mint 764 000-en érkeztek, 2018-ban mindössze 5 869 IBC-t regisztráltak. Az utóbbi években aztán ismét 100 000 környékére emelkedtek a számok. Árulkodó, hogy a magyar hatóságok 2022-ben 270 000, 2023-ban pedig 170 000 illegális határátlépési kísérletet regisztráltak, tehát folyamatos maradt a migrációs nyomás az útvonalon (police.hu 2023).

A magyar hatóságok fellépése, a fizikai és jogi határzár megerősítése nagyban hozzájárult ahhoz, hogy 2022-höz képest 2023-ban egyre többen próbáltak Magyarország helyett Szerbiából Bosznia-Hercegovinán, majd Horvátországon és Szlovénián keresztül bejutni az Unióba: árulkodó, hogy utóbbi ország esetében egy év alatt 84%-kal nőttek a számok (Slovenia Times 2023). Ugyanakkor a magyar határon tapasztalható 2023-as csökkenésben az is szerepet játszott, hogy 2022 végén – 2023 elején Szerbia – részben az EU nyomására – több olyan vízummentességi megállapodást is felfüggesztett (például Burundival és Tunéziával), amelynek köszönhetően sokan érkeztek legálisan Belgrádba, majd indultak tovább illegálisan az EU felé (Tárik-Párducz-Dobó 2023).

2023 közepén aztán ismét drámai növekedés következett, és ez egészen 2023 októberéig tartott, amikor is a szerb hatóságok – részben válaszul a kialakult áldatlan állapotokra, amelyek során elszaporodtak az embercsempész-hálózatok tűzpárbjai – komoly műveletek keretében szorították vissza az illegális határátlépések számát, és vitték vissza az elfogott bevándorlókat az észak-macedón határra (Dobó 2024).

Jelen fejezet célja, hogy megvizsgálja, miként alakultak az irreguláris mintázatok a nyugat-balkáni útvonalon az elmúlt egy évben. Ennek kapcsán elengedhetetlen, hogy bemutassuk azt a toborzási tevékenységet, amely ma már zömében az online térben történik. Az illegális bevándorlók és az embercsempészek itt találhatnak egymásra, cserélnek információt és szervezik meg az utakat. Mindezek mikéntjéért a különféle Facebook és WhatsApp-csoportokból szerzett adatokkal mutatjuk be. Ezt követően elemezzük a változásokat az útvonalak kapcsán, elsősorban a román és bolgár viszonylatban: vagyis, hogy miként tevődött át – legalábbis részben – az illegális migráció a román-magyar határa, és hogyan próbálják ezt kordában tartani a román és magyar hatóságok. Ezt az elérhető szakirodalmi és hírforrások mellett a szerzők által végzett terepkutatás során szerzett információk is ki fogják egészíteni.

2. Az online toborzás

A Facebookon² számos olyan illegális migrációval összefüggésbe hozható arab nyelvű privát és nyílt csoport lelhető fel, amelyek sokszor több ezer, vagy akár több tízezer taggal rendelkeznek. Ezek a csoportok olyan virtuális térként szolgálnak, ahol az érintettek fontos információkat osztanak meg egymással, és az illegális utak egy részének kezdeti szervezési fázisai (pl. a kapcsolatfelvétel) is itt zajlanak. Erősen látogatott oldalakról van szó, amit a tagok száma is jól demonstrál. Elég csak megemlítenünk az „Információk a török-görög-bolgár-balkáni országok útvonaláról” nevű csoportot, amelynek több mint 9000 tagja van, míg a „Menekültek hírei Olaszországban” elnevezésű csoportnak már 27 000. A „Szíriaiak Németországban” csoportban pedig már több mint 35 000 tag tevékenykedik (Facebook 2024a).

Ezek az oldalak az illegális migráció szervezése sokszor teljesen nyíltan zajlik, habár vannak zárt, nehezen lekövethető oldalak is. A bejegyzéseket gyakran maguk a migránsok osztják meg, akik többnyire kérdéseket tesznek fel a migrációval kapcsolatban, vagy embercsempészek után érdeklődnek. Az információk között olyan praktikus jellegűek is szerepelnek, mint az útvonalak, határátkelési pontok, illetve, hogy hol és mikor lehet a hatóságok ellenőrzésére számítani. Ezek a csoportok egyfajta információs hálózatként működnek, ahol a migrációt fontolgatók segítséget és tanácsot kapnak másoktól.

Azonban nemcsak a migránsok, hanem az embercsempészek is aktívan jelen vannak ezekben a csoportokban. Ők jellemzően reklámokat posztolnak a szolgáltatásaikról, amelyeket szöveges bejegyzések, képek és videók formájában osztanak meg. A csempészek fő célja, hogy ügyfeleket toborozzanak, akiket az Európába való illegális bejutás reményével kecsegtetnek, de gyakran kihasználják a kilátástalan helyzetben lévő embereket. A csempészhálózatok által kínált „szolgáltatások” közé tartoznak a biztonságosnak mondott, de valójában életveszélyes utazások, amelyek során sokszor túlszűfolt hajókon vagy rossz körülmények között jutnak át a migránsok a Földközi-tengeren, vagy a szárazföldi útvonalak határain.

A közösségi média csoportok egy részének anonim jellege kedvez az embercsempészetnek, hiszen a bűnözők könnyen rejtve maradhatnak, miközben egyre nagyobb számban vonzzák a potenciális bevándorlókat. Az online platformok által biztosított gyors kommunikáció és a felhasználók nagy száma megkönnyíti az illegális hálózatok működését. Az érintett csoportokban folytatott tevékenység rendkívül nehezen ellenőrizhető, mivel a tartalmakat gyakran privát üzenetek formájában is megosztják, így a hatóságok előtt is rejtve maradhatnak. Mindezek fényében a Facebook egyfajta „feketepiacca” vált az illegális migráció és az embercsempészet terén.

A különböző Facebook-csoportokban gyakran előfordul, hogy az embercsempészek a WhatsApp alkalmazáson való kapcsolatfelvételt kéri, és nem közvetlenül a Facebookon keresztül folytatnak kommunikációt. Ennek egyik oka a WhatsApp titkosított üzenetküldési rendszerében rejlik, amely garantálja az üzenetek végponttól végpontig történő titkosítását. Ez azt jelenti, hogy a kommunikáció tartalmát sem a szolgáltató, sem harmadik felek nem tudják elolvasni, ezzel szemben a Facebook üzenetküldő rendszerében a beszélgetések nagyobb eséllyel lehetnek kiszolgáltatottak hatósági megfigyelésnek vagy szűrésnek. Továbbá a WhatsApp lehetőséget nyújt a gyors és közvetlen kapcsolattartásra, amelyre a csempészeknek szükségük van, hiszen gyakran sürgős és titkos tranzakciókról van szó. Az is szerepet játszhat,

² A Facebook mellett más platformokon is vannak illegális szerveződések (pl. Telegram), de jelen fejezetben csak a Facebookon található csoportokat állítjuk fókuszba.

hogyan a WhatsApp egyszerűbben hozzáférhető, hiszen széles körben használt, főleg a MENA³ országokban, ahol az emberek számára az alkalmazás használata az elsődleges kommunikációs eszköz. Így a WhatsApp egyszerre biztosítja a diszkrét kommunikációt és a széles körű elérhetőséget (Trovall 2023).

2.1 A konkrét csoportok

A továbbiakban a különböző embercsempészzel összefüggésbe hozható, arab nyelvű Facebook-csoportok tevékenységét mutatjuk be.

Az „Információk a török-görög-bolgár-balkáni országok útvonaláról”, a „Szíriaiak Németországban” és egyéb nyílt csoportokban nagy számban találhatóak az embercsempészek által megosztott tartalmak, amelyek három kategóriába sorolhatók:

1. Az első kategóriát a konkrét, illegális utak szervezésének hirdetései jelentik. Például Szufján al-Zaím azt írja, hogy *„Üdvözetem, testvéreim, akik Törökországban vagytok és el akartok jutni Bulgáriába vagy Görögországba: utakat [szervezünk] napi szinten, Törökországból Bulgáriába, Törökországból Görögországba, Szerbiából Ausztriába”* (Facebook 2024a). Az egyik erre érkezett válaszban Abdalláh Hasszúni megkérdezi, hogy mennyibe kerülne az út Szerbiából Ausztriába, amire a hirdetés megosztója azt feleli, hogy 1500 euró.

- a. A hirdetéshez képet is csatoltak, amelyen a törökországi kiindulási pont és desztinációk olvashatók (Bulgária, Görögország, Ausztria)
- b. Ezenfelül az egyik embercsempész, Al-Adabli többek között a balkáni országokba, azon belül Szlovéniába és Horvátországba is szállít migránsokat. A „Migráció Törökországból Európába” elnevezésű csoportban a telefonszámát is megosztotta: +9647855887481 (Facebook 2024a).

³ Angol betűszó, jelentése: Middle East and North Africa (Közel-Kelet és Észak-Afrika).

A legfontosabb hozzászólások ▾

Mohamad Nour Alhlwany

روح كفي ع هولندا

2 n. Tetszik Válasz

الادلي للنقل الاوربي

بيلاروسيا سيارة نقل

زغرب ألمانيا

سلوفينيا ألمانيا

زغرب إيطاليا

9647855887481+

1 n. Tetszik Válasz

1

Al-Adabli egy poszthoz való hozzászólásában osztotta meg reklámját.

2. Egy részük reklámokat oszt meg, például olyan videókat, ahol a már célba jutott emberek beszélnek és dicsérik az embercsempészek közreműködését. Erre példa Ayub Catania posztja, aki egy videót töltött fel, amelyben üdvözlét küldi az „Usztúra” névre hallgató csempésznek, és a Törökországból Európába történő utazást reklámozza. Bejegyzését és az ahhoz tartozó WhatsApp számot (+33758957861) több mint húszan osztották meg (Facebook 2024b).

Szintén Ayub Catania osztott meg egy másik videót is, amelyre a következő szöveget feliratozta: „*Hála Istennek megérkezett [a migránsokkal teli autót] Törökországból Szlovéniába, majd Olaszországba*”. Érdekesség, hogy a bejegyzéshez egy másik WhatsApp elérhetőséget mellékel: +4915778605452 (Facebook 2024c).

Ezenfelül Ayub Catania egy olyan videót is posztolt, amelyben egy belgrádi szálláson sorakoztatnak fel bevándorlókat, akiktől megkérdezik nevüket. Ez a videó is a reklámozás kategóriájába sorolható, mivel az elején kihangsúlyozzák, hogy sikeresen megérkeztek a belgrádi szállásra. Itt is megadnak egy WhatsApp elérhetőséget, ami ugyanaz, mint az egyik korábbi: +33758957861 (Facebook 2024d). Az ilyen jellegű posztokra azért van szükség, mert a már a célországba eljutott emberek nagyon jó reklámot jelentenek a bűnözői csoportoknak, és ezek által újabb bevándorlók megbízását tudják elnyerni.

3. A harmadik kategóriát pedig azon hozzászólások és bejegyzések jelentik, amelyek dokumentumokat és „hivatalos” iratokat kínálnak. Ide kapcsolódik a „Migráció Törökországból Európába” csoportban a Hidzsra ilá Eurúba (Migráció Európába) elnevezésű oldal által megosztott bejegyzés is, amelyben az olvasható:

„Mindenféle személyazonosító okmányt [be tudunk szerezni]: európai útleveleket; tartózkodási engedélyeket; európai vezetői engedélyeket; bankkártyákat; arab és külföldi tartózkodási engedélyeket és nemzeti személyazonosító igazolványokat” (Facebook 2024b).

2.2 A bevándorlók tartalmai

Emellett a bevándorlók is tesznek fel kérdéseket. Például a közel 37 ezer taggal rendelkező „Arabok piaca Bulgáriában” csoportban szintén számos, illegális migrációval kapcsolatos bejegyzés olvasható. E csoportban nem az embercsempészek által megosztott tartalmak találhatók, hanem az általános témákon túl inkább a letelepedési szabályokról érdeklődnek. Erre példa Halíma Halíma bejegyzése, aki azt a kérdést tette fel, hogy algériai létére a bolgár ujjlenyomattvétele után mennyi időbe telik a tartózkodási engedély vagy az állampolgárság megszerzése, és ezután már eljuthat-e Spanyolországba vagy Franciaországba (Arabok piaca-Facebook 2024)?

A kérdésre egy bizonyos Al-Mutamarrid al-Halabi azt válaszolja, hogy a szíriaiak esetében a tartózkodási engedélyhez három hónap kell, de az algériaiakkal kapcsolatban nincsenek információi. Ramadán Turki Ali pedig azt írja, hogy amint megszerzi valaki a [tartózkodását], akkor utazhat bárhova.

E kategóriára egy másik példa a „Szíriaiak Németországban” csoportban olvasható, ahol Abu Hajdar al-Júnáni azt írta, hogy: „Üdvözetem! A kérdésem [az volna a már] tapasztalattal rendelkezőkhöz, hogy megérkeztem Ausztriába, mit tanácsoltok, hol adjak ujjlenyomatot, adjam fel magam?” (Facebook 2024b).

A bejegyzésre érkezett egyik válaszban egy csempész osztotta meg hirdetését, miszerint: „[Indulás] Belorussziából autóval! [Vagy] Zágrábból Németországba, Szlovéniából Németországba, Zágrábból Olaszországba. [Mobilszám]: +9647855887481.”

A „Migráció Törökországból Európába” elnevezésű csoportban Omar Ahmed felhívást intéz a balkáni utakon kóborló migránsokhoz, hogy tud tanácsokat, gondolatokat és tapasztalatokat adni, csak írjanak neki Messengeren, továbbá egy csoport linket is küld az érdeklődőknek (Facebook 2024c).

A Facebookon működő arab nyelvű illegális migrációs csoportok vizsgálata rámutat arra, hogy ezek a platformok jelentős szerepet játszanak az embercsempész-hálózatok tevékenységének szervezésében és népszerűsítésében. A közösségi média adta részben anonim kommunikációs lehetőségek, valamint a titkosított üzenetküldő rendszerek, mint a WhatsApp, megkönnyítik a csempészek számára az ügyfélkapcsolatok fenntartását, a migráció szervezését és az illegális utak lebonyolítását. Emellett a digitális tér szabályozásának nehézségei, valamint az online oldalak globális elérhetősége lehetőséget ad a bűnözői hálózatoknak, hogy nemzetközi szinten működjenek. Éppen emiatt a megosztott információk hozzájárulnak ahhoz, hogy a potenciális bevándorlók könnyebben találják meg az embercsempészeket. Az ilyen online platformokon folyó tevékenység azonban nem csupán a migránsoknak nyújt „szolgáltatást”, hanem súlyos veszélyeket is rejt. Az embercsempészek gyakran kihasználják a kétségbeesett helyzetben lévő embereket, életveszélyes utakra küldve őket. Az ilyen kockázatos vállalkozások végzetesek lehetnek, ahogyan azt az elmúlt években számos tragédia is bizonyította.

3. Változások az útvonalon

Ahogy a fentiekből is kitűnik, 2023 novembere óta a nyugat-balkáni útvonal nagy változásokon ment keresztül. Míg korábbi kulcs tranzitállamok, mint Észak-Macedónia szerepe a Frontex megjelenésével jelentősen csökkent, addig alternatív útvonalként Bulgária és Románia szerepe nagymértékben erősödött.

Románia esetében 2019 óta beszélhetünk az országot érő erőteljes migrációs nyomásról. A magyar határkerítés miatt az irreguláris migránsok gyakran a sokadik alkalommal sem jártak sikerrel, ezért az embercsempészek figyelme Románia felé fordult, akik erre kerülve próbálták meg kijátszani a magyar határkerítés jelentette akadályt. Míg 2019-et megelőzően mindössze néhány elszigetelt esetről beszélhetünk, 2019-ben az országban észlelt illegális határátlépések száma elérte a 2 048-at, egy évvel később pedig több mint háromszorosára emelkedett. 2021-re az illegális határátlépések száma ismét emelkedett, elérve a 11 232-t (JRS Romania 2024). A migrációs kihívásra reagálva a román hatóságok a Frontex segítségét kérték, az ügynökség támogatásával pedig megerősítették a szerb-román határszakasz védelmét. A határszakaszon az EU-s ügynökség 239 munkatársa teljesített szolgálatot, míg további 135 a szintén fontos átkelési pontnak számító Duna partszakaszát ellenőrizte. Ennek következtében a 2022-es évben visszaesett az érkezésszám, összesen 4 966 illegális határátlépést rögzítettek a hatóságok. A csökkenés annak köszönhető, hogy nagymértékben javult a hatóságok felderítési hatékonysága, összesen 27 524 illegális határátlépési kísérletet akadályoztak meg 2022-ben (JRS Romania 2024). Cătălin Predoiu belügyminiszter 2024 januári tájékoztatója alapján 2023-ban a román hatóságok további 19 793 illegális határátlépési kísérletet gátoltak meg (Világgazdaság 2024). Azonban nyugtalanságra adhat okot, hogy a migránsok 60,7%-át kizárólag kilépési kísérlet közben észlelték a magyar-román határszakaszon, ami jelentős látenciára utal, illetve arra, hogy a legálisan munkavállalás céljából érkezettek egy része illegálisan próbálta lehagyni az országot (Világgazdaság 2024).

Az elmúlt években az illegális határátlépési kísérletek mellett a kiutasítások száma is meredeken emelkedett. Míg a 2023-as évben összesen 1 222 (Ullah 2024a), addig az idei év első kilenc hónapjában 916 harmadik országból érkező irreguláris migránst utasítottak ki a román hatóságok. Az összesítéseket mindkét alkalommal Banglades állampolgárai vezetik, ám több dél-ázsiai ország, mint például India és Nepál állampolgárai is nagy számban szerepelnek a listákon (Ullah 2024b). Ezen országok állampolgárai Romániába még legálisan, munkavállalási vízummal érkeznek, ám miután csalódnak a Romániában tapasztalható munkakörülményekben és fizetésekben, illegálisan kísérik meg átlépni a magyar-román határt. A legtöbb vendégmunkás elsősorban az életkörülményekkel, illetve a fizetésekkel kapcsolatban fogalmazott meg kritikát. Yosef Gavriel Peisakh, egy, a vendégmunkások toborzására szakosodott cég vezetője szerint a külföldi munkavállalók 35-40%-a haladt tovább az országból az elmúlt időszakban (Morina 2024). Banglades romániai nagykövete, Daud Ali a nemzetközi sajtó részére kifejtette, a legtöbb munkaközvetítő cég vagy hamis információkat közöl a kérdéses adatok kapcsán, vagy pedig egyáltalán nem közöl semmit. Ali emellett arra is kitért, hogy országa csak 2023-ban nyitotta meg nagykövetségét Bukarestben, ezért nem tudtak eddig megfelelően fellépni a problémával kapcsolatban (Islam 2024).

A terepkutatásaink alapján elmondhatjuk, Románia felől leggyakrabban kamionokban és személyautókban érkeznek az irreguláris migránsok. Korábban gyakori taktika volt, hogy kisebb csoportok a zöldhatáron kíséreltek meg átkelni, ám ez napjainkban kevésbé jellemző. Teherautók esetében a leggyakoribb módszer a „megbújás”. Ebben az esetben az irreguláris migránsok a rakteret lezáró plombát átvágva, vagy a rakományt takaró ponyva rögzítőkötéseit elvágva jutnak be a kamionba, a sofőr tudta nélkül. Személyautók esetében elsősorban Romániában megvásárolt és átalakított autókról beszélhetünk, melyek sofőrjei gyakran köthetők az embercsempész-csoportokhoz.

3.1 Bulgária és az állandó migrációs nyomás

Bulgária az utóbbi években vált az irreguláris migránsok fő balkáni belépési pontjává. Míg 2021-ben az ország belügyminisztériuma 55 000 illegális határátlépési kísérletet észlelt, addig ez a szám 2022-re 164 000 -re, majd 2023-ra 180 000-re nőtt (Novinite 2023). A hirtelen növekedés elsőszámú okai között az útvonal további államaiban bevezetett szigorításokat, illetve a kedvező terepviszonyok álltak. A sziklás, hegyekkel tarkított bolgár-török határszakasz kiváló terepnek bizonyult a görög szigortól és a tengeri átkeléstől tartó irreguláris migránsok számára. Az országra nehezedő migrációs nyomás fontosságát illusztrálja, hogy Ursula von der Leyen 2023 februárjában a bolgár-török határszakasz biztonságát az Európai Unió egyik legfontosabb kérdéseként jellemezte. Karl Nehammer osztrák kancellár pedig uniós forrásokból tervezett kerítést a két országot elválasztó határszakaszra (Barigazzi 2023).

A nagymértékű migrációs nyomás következtében több, a bolgár hatőrséget és rendőrséget ért támadásról beszélhetünk, melyek közül kettő halálos kimenetelű volt. 2022 augusztusában Burgaszban két rendőr vesztette életét, miután járőrautójuk ütközött egy migránsokat szállító busszal. A hatóságok közlése alapján a rendőrök megkísérelték megállítani a járművet, az azonban áthajtott rajtuk. Az esettel kapcsolatban két szír és egy bolgár állampolgárt vettek őrizetbe (Todorov 2022). A szírek egyike korábban menedékjogot kapott Bulgáriában. 2022 novemberében a bolgár határőrség egy tagja vesztette életét egy őrzőjárat során, miután a határ török oldaláról embercsempészek több lövést is leadtak a szolgálatot teljesítő rendőr-határőr vegyesjárórra (BNT 2022). A két támadást követően a bolgár hatóságok változtattak eljárásrendjükön, fokozták együttműködésüket a török hatóságokkal, illetve a Frontex tiszteivel. A török hatóságokkal közösen öt vezetési pontot építettek ki a határszakasz mentén, valamint növelték a közös gyakorlatok számát. A támadások mellett Bulgária 2023-ban a

nemzetköz sajtó címlapjaira került, amikor Szófia, az ország fővárosa közelében felfedeztek egy elhagyatott kamiont, benne 40, többségében szír és afgán irreguláris migránsal, akik közül 18-an megfulladtak (Deutsche Welle 2023).

A Bulgáriára nehezedő migrációs nyomást jól mutatja, hogy az idei alacsonyabb érkezésszám ellenére a Frontex továbbra is fenntartja az országban működő, 500-600 tisztet foglalkoztató műveletét. A jelenleg elérhető adatok alapján idén január és szeptember között a Frontex és a bolgár hatóságok 40 210 irreguláris migránst tartóztattak fel, ami jelentős csökkenés a korábbi évek adataihoz viszonyítva (BTA 2024). Ám két további szempontot fontos kiemelni. A bolgár határőrség adatai szerint további 38 457 irreguláris migránst tartóztattak fel a határ közelében, akik önként vállalták a visszatérést Törökországba. Emellett pedig a bolgár hatóságokkal szemben az elmúlt évekhez hasonlóan idén is fogalmaztak meg illegális visszakísérésekkel kapcsolatos vádakot (Stavinoha-Chereseva 2024). Bolgár NGO-k szerint ezek a visszakísérések 2022-ben 87 650, míg 2023-ban 176 000 irreguláris migránst érintettek, így nehéz pontos képet alkotni a határszakasz migrációs leterheltségéről (van Bruunersun 2023).

4. Új módszerek

A Romániában és Bulgáriában tapasztalt problémák az egész nyugat-balkáni útvonalat érintő trendekre világítanak rá. A határmenti fegyveres támadások korábban a Vajdaságban működő embercsempész csoportok jellemzői voltak, ám jelenleg kisebb részben Bulgária, nagyobb részben pedig Bosznia-Hercegovina esetén beszélhetünk az embercsempészek közötti összecsapásokról. Az embercsempész-csoportok által használt, átalakított személyautók pedig szintén egy új trendet jelentenek. A korábbi gyakorlattal ellentétben a bűnözők elsődleges célja az útvonal országain történő minél gyorsabb áthaladás lett. Ennek következtében az átalakított gépjárművekhez rendszeresen lehet különböző közúti baleseteket kapcsolni. Zlatko Belencan, a szerb közlekedési rendőrség parancsnokhelyettese kijelentette, egyre gyakoribbá váltak az országban a külföldiek által felvásárolt autók, amelyeket az embercsempész csoportok vesznek használatba (Telegraf.rs 2024). A No Name Kitchen szerb NGO szerint idén már legalább négy szerbiai baleset köthető ehhez a szállítási módhoz. Hasonló esetekről számoltak be Horvátországban és Romániában is (Santos 2024). Két esetben maga a baleset vezetett a migránsok felfedezéséhez. A bolgár határhoz közeli Bela Palanka település közelében egy 50 migránst szállító kisbusz, míg a Pirotni autópályán egy 20 migránst szállító busz szenvedett balesetet. Előbbi esetben 30-an, utóbbiban 20-an sérültek meg. A terepkutatások során meginterjúvolt magyar rendőrök szintén több hasonló esetről számoltak be, illetve kiemelték az embercsempészek elfogását gyakran megelőző közúti üldözések is fokozottan veszélyesek. A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) adatai alapján, hogy a közép-mediterrán útvonal kivételével, minden Európába vezető útvonal esetében a közlekedési balesetek számítanak a leggyakoribb halálozási oknak (Santos 2024).

A közösségi média különböző felületei, illetve a végpontok közötti titkosítást alkalmazó üzenetküldő programok továbbra is komoly kihívás elé állítják a hatóságokat, illetve nagy mértékben hozzájárulnak az Európai Unió felé tartó irreguláris migrációs útvonalak dinamikus változásához. Ezeken a hatóságok által gyakran kevésbé ellenőrizhető csatornákon keresztül az irreguláris migránsok a valós körülmények helyett kizárólag az embercsempész csoportok sikerpropagandájával találkoznak, a kedvező földrajzi körülmények mellett nagymértékben hozzájárulva ezzel az egyes útvonalak kihasználtságához.

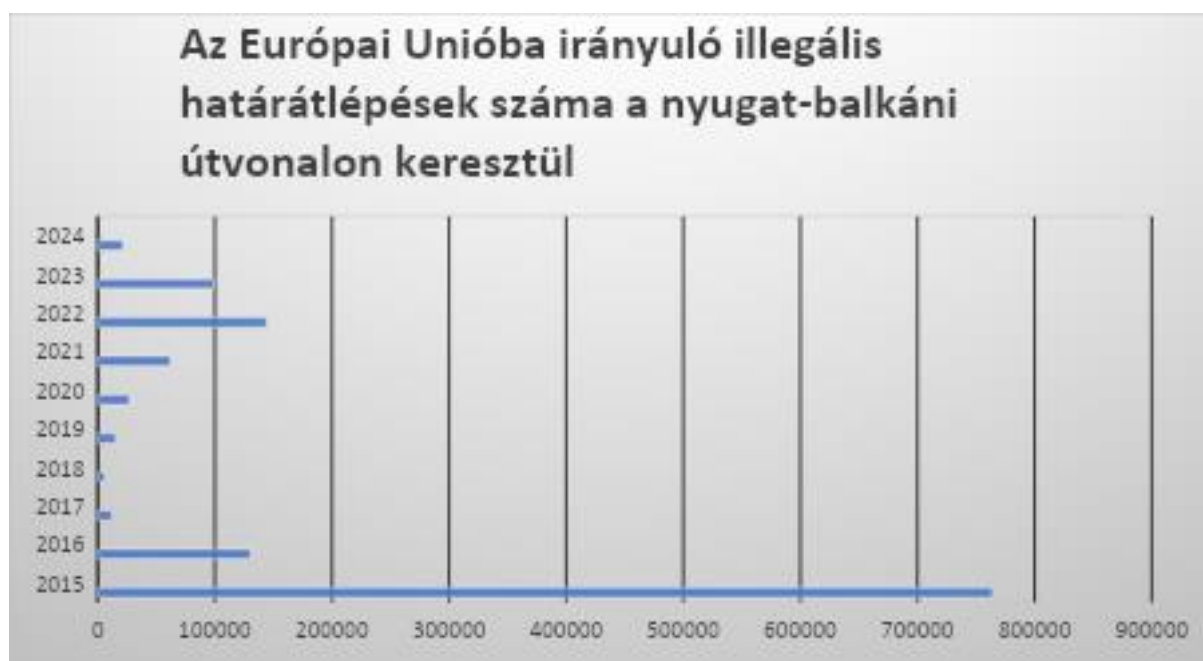
Románia és Bulgária nyugat-balkáni útvonalon belüli felértékelődése emellett további mintázatokra világít rá. Románia az útvonal további országaiban bevezetett korlátozások, illetve a magyar határkerítés jelentette akadály miatt vált fontos tranzitországgá. Emellett a vendégmunkásokkal kapcsolatos kérdések csak tovább növelték az országból érkező irreguláris migránsok számát. Bulgária jelentősége szintén az útvonalon bevezetett szigorítások miatt vált kiemelten fontossá, ám a Törökországban tartózkodó nagyszámú szír, illetve afgán migráns jelentette kihívás, illetve az embercsempészek által kedvezőnek ítélt bolgár-török határszakasz nagymértékben hozzájárult az országon áthaladó irreguláris migránsok számának növekedéséhez.

5. Új valóság a magyar–szerb határon: csökkenő számok, rugalmasabb csempészhálózatok, fokozódó helyi feszültségek

A magyar–szerb határ térsége az elmúlt évtized során a nyugat-balkáni útvonal egyik legintenzívebben terhelt szakaszává vált. A 2015-ös menekültválság óta számos történés volt hatással a migrációs helyzetre, beleértve az Európai Unió és Törökország között kötött paktumot, a Covid-19 válságot, valamint a szerb hatóságok 2023 végi paradigmaváltását, amely utóbbi miatt drasztikusan visszaesett az illegális határátlépések száma (Oruc et al 2020).

2023-ban még közel 100 ezer illegális határátlépést regisztráltak a nyugat-balkáni útvonalon, azonban 2024-ben ez a szám 21 520-ra esett vissza, ami 78%-os csökkenést jelent (Statista 2025). Megállapításunk szerint ennek közvetlen oka a szerb hatóságok szigorúbb fellépésében keresendő. Az embercsempész-hálózatok ellen indított műveletek, valamint az illegálisan érkezettek közterületekről való eltávolítása érezhetően visszavetette a Magyarország felé irányuló mozgást.

1. Diagram: Az Európai Unióba irányuló illegális határátlépések száma a nyugat-balkáni útvonalon keresztül 2015-2024 között

2025 tavaszán a magyar hatóságok már csak 4 350 határátlépési kísérletet regisztráltak a szerb határszakaszon (Miniszterelnöki Kabinetiroda 2025). Az elmúlt időszakban egyre nehezebbé vált az illegális határátlépés a szerb–magyar viszonylatban, ami miatt új migrációs irányok erősödtek meg – például Bosznia-Hercegovina és Horvátország felé. Az alternatív útvonalak

felértékelődtek, így mára a bevándorlók egyik leginkább preferált útvonala a Drina folyón keresztül vezet, amelyen sokszor még vízi jármű nélkül is át tudnak jutni.

A csökkenés ellenére a csempészhálózatok továbbra is aktívak és rendkívül alkalmazkodónak bizonyultak. A korábban használt módszerek – például alagutak ásása vagy létrák használata – háttérbe szorultak, ma már inkább erővágókkal roncsolják a kerítést, és drónokat is bevetnek a terep felderítésére. Továbbá sokszor földutakon szállítják a migránsokat, hogy kikerüljék az ellenőrzési pontokat.

Az embercsempészek etnikai összetételével kapcsolatban megfigyelhető, hogy a korábban megszokottaktól eltérően a magyar sofőrök visszaszorultak, mivel a hazai hatóságok által kiszabott büntetések súlyosabbak, mint a külföldiek esetében. Ma már elsősorban (de nem kizárólagosan) georgiai és román állampolgárok vesznek részt a migránsok szállításában.

A Migrációkutató Intézet munkatársai az elmúlt időszak terepkutatásai során megállapították, hogy a határ mentén élők egyre inkább úgy érzik, magukra maradtak. A folyamatos illegális mozgás, a házak melletti rejtőzködés, a tanyákba való behatolás és a biztonsági kockázatok miatt az életminőségük jelentősen leromlott. További probléma, hogy a hatóságokat is gyakorta érik támadások, és mára már megszokott látvány, hogy a rendőrautók horpadt, betört szélvédőjű állapotban közlekednek.

Bár a határzár és a szerb szigorítások rövidtávon eredményesek, a migrációs nyomás nem szűnt meg. Az embercsempészek új utakra és módszerekre álltak át, miközben a migránsok célországai továbbra is változatlanok (Németország, Olaszország, Franciaország). A jövő kulcsa a regionális együttműködés lehet, valamint az elvándorlás kiváltó okainak – gazdasági instabilitás, munkanélküliség, konfliktusok – kezelése. Egy biztos: a magyar–szerb határ ma is egy élő frontvonal, ahol a migrációs válság nem múlt el, csak új arcot öltött (Tárik-Dobó 2025).

6. A Bosznia-Hercegovinára, Horvátországra és Szlovéniára nehezedő nyomás

A szerb hatóságok 2023 novemberében, az országban rögzített tizenegyedik, embercsempész csoportok és irreguláris migránsok közötti lövöldözést követően fokozatosan nagyobb erővel lépett fel a migrációs probléma megoldása érdekében. Ennek részeként a Belgrádból irányított, a Belügyminisztérium közvetlen alárendeltségébe tartozó speciális csendőri alakulatok felszámolták a Vajdaság területén működő illegális táborokat, azok lakóit pedig az ország befogadó központjaiba szállították. Ennek köszönhetően az irreguláris migránsok Szerbiát egyre inkább csak egy csomópontként, nem pedig a nyugat-balkáni útvonal végállomásaként használták, utóbbi szerepet Bosznia-Hercegovina vette át. Ivica Dacic belügyminiszter osztrák kollégája, Gerhard Kerner belgrádi látogatása során kiemelte, jelentősen csökkent az országban észlelt irreguláris migránsok száma (Telegraf 2024). Míg a 2023-as év első 6 hónapjában 54 014 migráns érkezett Szerbiába, addig a 2024-es év azonos időszakában mindössze 10 389 irreguláris migránst észleltek a szerb hatóságok. A miniszter kiemelte, a migránsok belépési pontjai esetében nem történt változás. A Szerbiába érkezők döntő többsége Bulgárián (46,84%), illetve Észak-Macedónián keresztül lép be az országba. Dacic elmondta, az országban észlelt irreguláris migránsok legtöbbször szír (37%) vagy afgán (24%) volt (Telegraf 2024). A csökkenő érkezésszámokra válaszul a szerb kormány bejelentette, csökkenti menekültügyi ellátórendszerének kapacitását (Radio Slobodna Evropa 2024). Végleg bezártak három, a horvát, a román és a bolgár határszakaszokon működő befogadóközpontot, míg a szabadkai, a piroti, a zombori, a bosilegradi, a tutini, az adaševci és a Banja Koviljača-i befogadóközpontok augusztus 1. és szeptember 30. között zárva tartanak (Radio Slobodna Evropa 2024). Radoš Đurović, a Center for the Protection and Assistance of Asylum Seekers NGO igazgatója szerint a befogadóközpontok bezárásával a szerb kormány az embercsempészek szolgáltatásai felé

terelte az országba érkező migránsokat (Radio Slobodna Evropa 2024). A szakértők és a politikai szereplők abban is egyetértettek, hogy Szerbiából az irreguláris migránsok döntő többsége Bosznia-Hercegovina felé folytatja útját, akár szárazföldön, akár a Drinán keresztül. A folyón vízállástól függően akár csónak nélkül is át lehet kelni, ezért az embercsempészek kedvelt útvonala.

A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) adatai alapján 2023-ban több mint 35 000 irreguláris migráns érkezett Bosznia-Hercegovinába. A 2022-es adatokhoz viszonyítva az emelkedés 35% (IOM 2023). Emellett figyelemreméltó az embercsempészek szerepének megerősödése, ami elsősorban az országban eltöltött időben mutatkozik meg. Míg 2021-ben átlagosan 61 napot töltöttek az országban az irreguláris migránsok, 2022-ben már csak 12-t (IOM 2023), 2023-ra pedig mindössze nyolc napra rövidült a Bosznia-Hercegovinában eltöltött idő.⁴ 2023 decemberi terepkutatásunk során az IOM helyszínen dolgozó munkatársai is megerősítették, az embercsempészek szervezettsége miatt az irreguláris migránsok elsősorban csak étkezés és tisztálkodás céljából térnek be az országban működő befogadóközpontokba, szemben a korábbi gyakorlattal. Az ország irreguláris migráció által leginkább érintett régiója a Horvátországgal határos északnyugati Una Sana kanton, illetve az itt működő Lipa tábor volt. Az 1 500 fő befogadására alkalmas táborban 2023-ban egyidejűleg 6 000-en is tartózkodtak (IOM 2023).

2024-ben a Bosznia-Hercegovinába érkező irreguláris migránsok száma 25 200 főre csökkent, a 2023-ban tapasztalt több mint 35 000 főről (IOM 2025). A csökkenésnek a nyugat-balkáni útvonal általánosan alacsonyabb kihasználtsága mellett kettős oka van. Az Európai Unió a 2024-es év során három alkalommal is közvetlen pénzügyi segítséggel támogatta az ország határvédelmét. 2024 februárjában 6,4 millió eurót fordított a bosznia-hercegovinai határőrség képzésére, eszközeinek fejlesztésére (IOM 2024). Ezt novemberben egy 173 000 eurós, majd decemberben egy újabb 1,1 millió eurós támogatás követte (EEAS 2024). A támogatásokból elsősorban a rejtőzködő irreguláris migránsok kiszűrésére alkalmas eszközöket, illetve a személyazonosság megállapítása során alkalmazott dokumentumolvasókat szereztek be. Másik okként pedig a regionális rendvédelmi szervek aktivitását emelhetjük ki. A szerb rendőrség tavaly januárban kezdte meg műveleteit a Bosznia-Hercegovinával közös határszakasz közelében fekvő Mali Zvornik térségében (Collective Aid 2025). A műveleteket követően mind a közeli szerb Banja Koviljaca befogadóközpont, mind pedig az ismert illegális szálláshelyek kiürültek. Ezt követően a szerb Collective Aid NGO készített interjúkat az országban tartózkodó irreguláris migránsokkal, akik kijelentették, a hosszabb Bosznia-Hercegovinán át vezető út helyett inkább ismét a magyar-szerb határszakaszon próbálkoznak (Collective Aid 2025). Emellett 2024 márciusában a szlovén és horvát hatóságok a EUROPOL koordinálása mellett megindították a ZeBRA műveletet, melyben Bosznia-Hercegovina partnerországgént vesz részt (Ultima Voce 2024). A művelet nagymértékben javította az érintett államok rendvédelmi szervei közötti kooperációt, ezáltal sikeresen megakadályoztak számos illegális határátlépési kísérletet. Mindezek mellett a korábban említett látenciát sem szabad elfelejtenünk – az útvonalon vélhetőleg több ezer, nem észlelt illegális határátlépés történik évente.

Bosznia-Hercegovina esetében a 2023 óta jelentkező migrációs nyomás 2024-ben valamelyest csökkent, ellenben az embercsempészekhez és az irreguláris migránsokhoz köthető erőszakos cselekményekkel. Zarko Laketa, a bosznia-hercegovinai kormány migrációs irodájának vezetője szerint az irreguláris migránsok „biztonsági kockázatot” jelentenek az ország számára és az Európai Unió segítségét kérte (InfoMigrants 2024a). A köztisztviselő kitért arra is, hogy az Ázsiából és a Közel-Keletről érkező migránsok között gyakoriak a viták, amelyek alkalmanként összecsapásokhoz vezetnek. 2024 szeptemberében két migráns csoport csapott

⁴ A szerzők interjúja az IOM bosznia-hercegovinai munkatársával 2023.12.19.

össze a főváros, Szarajevó közelében, melynek eredményeként egy migráns lőtt sebek következtében életét vesztette (Sarajevo Times 2024). A hatóságok szerint az elkövetők afgán migránsok voltak. Mindössze három nappal a lövöldözést követően a bihácsi befogadóközpontban késeltek halálra egy szír bevándorlót (N1 2024a). Korábban a hatóságoknak egy lopással vádolt migránssal kellett összecsapniuk, aki löfegyverekkel és kézigránnal támadt a kiérkező rendőrökre (InfoMigrants 2024b). A hatóságok számára további problémát jelent, hogy a Szerbiából kiszorított felfegyverzett embercsempész csoportok nem hagytak fel működésükkel, mindössze áttették székhelyüket Bosznia-Hercegovinába (Nikolic 2024). Jelenleg az afgán csoportok a legaktívabbak. Ale Siljdedic rendőrségi szóvivő szerint a hasonló esetek már a mindennapok részét képezik (N1 2024a). Laura Lungarotti, az IOM szarajevói irodájának vezetője ugyancsak biztonsági kockázatnak tartja az embercsempész csoportok megerősödését (N1 2024b).

Bosznia-Hercegovinából az irreguláris migránsok Horvátországon keresztül kísérelnek meg belépni az Európai Unió területére, hogy onnan Szlovénián keresztül főként Olaszországba, illetve Ausztriába és Németországba haladjanak tovább. Az ország helyzetét nehezíti, hogy Bosznia-Hercegovinával közös határszakaszának hosszúsága meghaladja az 1 000 kilométert, viszonyításképpen a műszaki határázárallal is rendelkező magyar-szerb határszakasz hossza mintegy 175 kilométer (Tárik-Dobó 2024). Horvátország emellett az európai uniós szervektől eltérően rögzíti az illegális határátlépések számát: hasonlóan a magyar statisztikákhoz, a kísérletek számát rögzíti, nem a sikeres átkeléseket. Ez magyarázza, hogy míg a Frontex az egész nyugat-balkáni útvonal kapcsán hozzávetőlegesen 21 500 illegális határátlépést tartott nyilván, addig a horvát hatóságok 2024 decemberéig mintegy 26 500 határátlépési *kísérletet* rögzítettek (Rossig 2024). Emellett nőtt a horvát hatóságok által elfogott embercsempészek száma is. Míg 2023 első 10 hónapjában 1100 embercsempészt vettek őrizetbe a horvát hatóságok, addig a tavalyi év azonos időszakában ez a szám meghaladta az 1460-at (InfoMigrants 2024c). A horvát rendőrség adatai alapján összesen 82 ország állampolgárait fogták el. A legtöbb embercsempész nyugat-balkáni állampolgár, sorrendben horvátok (kb. 1 700 fő), bosznia-hercegovinaiak (kb. 760 fő), szerbek (kb. 640 fő). Őket követték a román (kb. 480 fő) és ukrán (kb. 370 fő) elkövetők. Emellett őrizetbe vettek több, a régióba már irreguláris migránsként érkezett embercsempészt is, közülük kiemelkednek a szíriaiak (kb. 110 fő), a pakisztániak (kb. 60 fő), illetve az afgánok (kb. 30 fő). A hatóságok irreguláris migránsokkal készített interjúi alapján kijelenthető, hogy döntő többségük (95%) férfi, nagy részük Marokkóból (25%), Szíriából (22%), vagy pedig Afganisztánból (16%) érkezett. Az út megtételéhez átlagosan 530 napra volt szükségük, illetve többségük már legalább háromszor kísérelt meg sikertelenül belépni az Európai Unió területére (Tárik-Dobó 2025).

Bosznia-Hercegovina és Horvátország mellett az elmúlt években Szlovénia is szembesült a nyugat-balkáni útvonal változásaiból fakadó megnövekedett irreguláris migrációs nyomással. Az országban 10 067 illegális határátlépési kísérletet regisztráltak, míg 2022-re ez a szám 32 024-re emelkedett, majd 2023-ban elérte a 60 595-öt (Tomc-Valic 2023). 2024-ben a szlovén hatóságok 46 192 irreguláris migránst észleltek az országban, ami 24%-os csökkenés az előző év adataihoz képest (Slovenian Times 2025). A szlovén hatóságok által közölt származási hely szerinti bontás alapján a legnagyobb csoport szíriaiak száma csaknem megnégyszereződött (15 060), a második afgánok száma megfeleződött (7264). 24%-kal emelkedett azonban a harmadik helyet elfoglaló Törökországból érkezők száma (3955), míg a korábbi harmadik helyezett marokkóiak száma 60%-kal csökkent (3645) (Slovenian Times 2025).

A csökkenés a már korábban bemutatott okok mellett a horvát-szlovén-olasz trilaterális együttműködésnek is köszönhető. Az irreguláris migráció elleni együttműködésről először 2023. március 28-án nyilatkozott Andrej Plenković horvát és Robert Golob szlovén

miniszterelnök a szlovéniai Kranjban tartott sajtótájékoztatóján (Index.hr 2023). A sajtótájékoztatóján Golob kijelentette, a Horvátországot és rajta keresztül Szlovéniát is érő irreguláris migrációs nyomás megakadályozása közös ügy. A megállapodás részeként a horvát, olasz és szlovén belügyminiszterek folyamatosan egyeztetnek egymással, míg az olasz és szlovén hatóságok a mélységi ellenőrzések lefolytatásában segítik horvát kollégáikat. Bár a háromoldalú megállapodás az összes résztvevő fél számára hasznos, annak sikere legfőképpen Olaszország érdeke. Az ország évente jelentős migrációs nyomással néz szembe a közép-mediterrán útvonal célországaként, ezért kiemelt érdeke, hogy csökkentse a nyugat-balkáni útvonalról Észak-Olaszországba érkező irreguláris migránsok számát. A trilaterális együttműködés keretében a három ország belügyminiszterei abban állapodtak meg, hogy növelik a közös járőrözések számát, a visszafogadási eljárások hatékonyságát, erősítik az információáramlást, elsősorban a hírszerzési és rendőrségi együttműködés fejlesztésén keresztül, illetve az egyes nemzetállami érdekek koordinálását az Európai Unió szervei előtti eljárásban. Emellett továbbra is fenntartják az együttműködést a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelem területén, különös tekintettel az embercsempészetre, az emberkereskedelemre, a kábítószerkereskedelemre és a kiberbűnözésre. Közös fellépést szorgalmaznak a terrorizmus elleni küzdelemben is.

Bosznia-Hercegovina, Szlovénia és Horvátország helyzete rávilágít, bár a nyugat-balkáni útvonal forgalma csökkent az elmúlt időszakban, továbbra is az egyik kiemelt, az Európai Unió területére irányuló migrációs útvonalnak tekinthetjük. Bosznia-Hercegovina példája megmutatja, hogy a magyar-szerb határon tapasztalt, embercsempész csoportokhoz köthető erőszakos cselekmények nem szűntek meg, a csoportok csupán áthelyezték működési területüket. Horvátország és Szlovénia esete pedig a többnemzeti együttműködés formájában működőképes megoldási javaslatot kínál a régiót érő irreguláris migrációs kihívásokra. Az adatok azt is mutatják, hogy az eltérő statisztikai módszerek és a látencia miatt a valóságban jóval magasabbak az érkezésszámok. A magyar-szerb határon lefolytatott terepkutatás pedig az embercsempész csoportok gyors alkalmazkodóképességére hívja fel a figyelmet.

7. Az EU határrendészeti együttműködése a nyugat-balkáni országokkal

A Balkán-félszigeten található országok, mint Albánia, Bosznia-Hercegovina, Koszovó, Montenegró, Észak-Macedónia és Szerbia – együttesen a nyugat-balkáni országok – földrajzi elhelyezkedésük következtében jelentős szerepet töltenek be az EU felé irányuló ellenőrizetlen migrációs folyamatokban. Az elmúlt évtized számai alapján a Nyugat-Balkánon keresztülhaladó illegális migrációs útvonal a Földközi-tengeren át érkező irreguláris migránsok legfőbb átkelési és bejutási pontja az Unióba. Az utóbbi években az irreguláris migránsok többsége az Égei-tengeren keresztül érkezett Görögországba, majd főként az Észak-Macedónián és Szerbián keresztül vezető szárazföldi utakon továbbhaladva próbált eljutni a célországok egyikébe. Ez a térség tehát egyfajta hidat képez a Közel-Kelet, Dél-Ázsia, Afrika és az EU között, és egyben átjárót jelent az ottani területekről érkező migránsok számára, akik rendszerint jogellenes módon lépik át a határokat, hogy a jobb élet reményében eljussanak Európa fejlettebb nyugati és északi területeire.

A migráció, mint társadalmi jelenség dinamikus változó folyamat (Hautzinger 2020), amelyet a politikai, gazdasági és társadalmi tényezők folyamatosan alakítanak. Annak ellenére, hogy a nyugat-balkáni országok földrajzi helyzete lehetőséget biztosítana az irreguláris migrációs áramlások gyors és rugalmas kezelésére, a régió politikai instabilitása, gazdasági nehézségei, a menedékkérők és az irreguláris migránsok számára szükséges alapvető szolgáltatások hiánya, valamint a helyi lakosság körében tapasztalható társadalmi feszültségek növelik a migrációs problémákat.

Az EU-nak kiemelt érdeke a nyugat-balkáni országokkal való szoros együttműködés az irreguláris migráció kezelésében, mivel a régió stabilitása közvetlen hatással van az EU külső határainak biztonságára (Bihari 2023). Az illegális migrációs útvonalak ellenőrzése és a hatékony határellenőrzési intézkedések végrehajtása elengedhetetlen a jogszerű migráció elősegítésében és az irreguláris migráció visszaszorításában. A regionális együttműködés, a jogszabályi keretek és az államhatár rendjének védelmét biztosító intézkedések harmonizációja nagyban hozzájárul nemcsak az EU, hanem az egész régió belső biztonságának fokozásához, és javítja a válságokkal szembeni ellenálló képességet.

8. A nyugat-balkáni illegális migrációs útvonal változásai

Az EU tagállamaira komoly nyomást gyakorolt a példa nélküli 2015-ös migrációs válság, amikor több mint egymillió ember kért nemzetközi védelmet az EU-ban, és ez a folyamat azóta sem szűnt meg. Bár az utóbbi években az érkezők száma valamelyest csökkent, a nyugat-afrikai térség instabilitása az irreguláris migráció újbóli növekedését okozta (Pénzváltó 2022). Az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) adatai szerint 2023-ban több mint 442 000 illegális határátlépést regisztráltak az EU külső határain; ebből 380 000 belépéskor, míg 62 000 kilépéskor történt. A belépéskor észlelt esetek száma 17 százalékkal nőtt a 2022-es adathoz képest, így 2023 a harmadik az egymást követő évek sorában, amikor jelentős növekedést mutat az ellenőrizetlen belépések száma. Emellett érdemes megfigyelni a menedékjog iránti kérelmek számának alakulását is: ez 2015-ben és 2016-ban tetőzött az EU-ban, majd rövid ideig tartó visszaesés után 2021 és 2022 között újabb növekedés következett be. Míg 2022-ben 962 160 harmadik országbeli állampolgár nyújtott be menedékjog iránti kérelmet az EU-ban, addig 2023-ban ez a szám már 1 129 795 volt, így majdnem elérte a 2015–2016-os menekültügyi válságra emlékeztető szintet. Fontos ugyanakkor azt is hangsúlyozni, hogy az uniós országok valójában ennél is több ember számára biztosítottak védelmet, hiszen az ukrajnai háború kezdete óta több mint 4,3 millió ideiglenes védelemben részesülő menekült ellátásáról is gondoskodniuk kellett (Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége 2024). Ez a migrációs jelenség természetében azonban eltér a jelen tanulmány tárgyát képező, az európai kontinenst délről, többek között a nyugat-balkáni útvonal felől érő irreguláris migráció következményeitől.

A kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni térség migrációs szempontból szorosan összefonódik. Az irreguláris migrációt olyan geopolitikai tényezők befolyásolják, mint a tartós feszültségek, konfliktusok és gazdasági visszaesések a szomszédos régiókban. A Nyugat-Balkánon keresztülhaladó illegális migrációs útvonalon a 2015–2016. években regisztrált számok néhány évig folyamatosan csökkentek, de a 2018-as kevesebb, mint hétézres észlelt határátlépést követően – a Közel-Kelet instabilitása, a Libanonban tapasztalható gazdasági nehézségek és bizonytalanságok, a Szíriában és Irakban kialakult politikai helyzet, továbbá az Izrael és Irán közötti feszültség következtében – a számok ismét emelkedtek. Ez az emelkedő tendencia várhatóan a jövőben is folytatódni fog. A növekvő elvándorlás lehetőséget ad a terrorizmussal összefüggésbe hozható egyének számára, hogy beépüljenek az egyes migrációs csatornába (Hautzinger 2018), és erősítsék a bűnöző- és terroristahálózatok együttműködését a térségben. A tranzitországokkal kiépített folyamatos partnerségek e kihívások kezelésében is kulcsszerepet játszanak.

A Nemzeti Információs Központ által összeállított, összegző titkosszolgálati jelentés két fő veszélyforrást emel ki. Az egyik az afganisztáni Pandzsáb tartományból kiinduló irreguláris migráció, amely Tádzsikisztánon keresztül – kihasználva a Független Államok Közösségén (FÁK) belüli, valamint egyes FÁK-országok és a Szerb Köztársaság közötti vízummentes utazás³ lehetőségét – sokkal könnyebben jut el Európába, hogy a migránsok ezt követően jogszerűtlen módszerekkel lépják át az EU külső határait. A másik veszélyforrást a Törökország

felől érkező irreguláris migránsok jelentik, akik a Szerbia és Törökország között fennálló vízummentességi megállapodás révén szintén könnyedén eljuthatnak az EU külső határához. Mindkét esetben magas kockázatot jelent, hogy az irreguláris migránsok közé könnyen szélsőségesek is vegyülhetnek, ami növeli a terrorcselekmények európai elkövetésének kockázatát (Nemzeti Információs Központ 2023).

A nyugat-balkáni régió déli határai stratégiai jelentőséggel bírnak az EU-ba vezető illegális migrációs útvonalak szempontjából. Az irreguláris migráció és a nyugat-balkáni térség biztonsági problémáinak kezelése érdekében végrehajtott szigorú határellenőrzések ugyan nehezítik az irreguláris migrációt, de a migránsok és az embercsempészek az új helyzethez gyorsan alkalmazkodva újabb és újabb, alternatív útvonalakat keresnek az irreguláris határátlépéshez. A hatóságok számára további gondot jelent, hogy a csempészek közötti versengés gyakran erőszakhoz vezet (Euronews 2022), és a rivális szervezett bűnözői csoportok közötti fegyveres konfliktusok mellett számos alkalommal került sor hasonló incidensekre a migránsok és a határőrizeti szervek között is, többek között a magyar–szerb, valamint a lengyel–belarusz határon (Euronews 2021).

A 2024 első három negyedévére vonatkozó adatok alapján a Nyugat-Balkánon keresztülhaladó illegális migrációs útvonalon – bár továbbra is ez tekinthető az egyik legjelentősebb migrációs folyosónak az EU felé – számottevő csökkenés volt megfigyelhető az illegális határátlépések számában. A Frontex statisztikái szerint 2024. január és szeptember között 16 968 illegális határátlépést regisztráltak a Nyugat-Balkánon, ami drasztikus csökkenést jelent a 2023-as évhez képest, amikor tizenkét hónap alatt ez a szám 99 068 volt (Frontex 2024b). Az illegális migrációs útvonalakban bekövetkezett változást mutatja, hogy Szlovéniában 2024 első kilenc hónapjában 26 ezer illegális bevándorlót regisztráltak, ami jelentős látenciára utal.

A migránsok többsége továbbra is a közel-keleti és ázsiai országokból érkezik. A 2024-es adatok alapján a legnagyobb csoportot a szíriai állampolgárok alkották (5651 fő); őket követték a török (4603 fő) és az afgán állampolgárok (1406 fő). Ezenfelül 839 fő származási országa ismeretlen maradt, míg 553 fő Irakból származott (Frontex 2024c).

A Nyugat-Balkán különböző területein a visszatérési lehetőségek korlátozottsága és a nyitott befogadó létesítményekkel való visszaélések a nagyobb létszámú migráncsoportok térségen belüli feltorlódásához vezettek, különösen ott, ahol a megerősített uniós határellenőrzések megakadályozták a továbbutazást. A migránsok többszöri kísérleteikkel folyamatos nyomás alatt tartanak egyes határszakaszokat, ami számos biztonsági aggályt felvet – többek között 2022 közepe óta löfegyverek jelenlétét is észlelték a migránsoknál és az embercsempészeknél. A régiós partnereknek az EU vízumpolitikájához való fokozatos alkalmazkodása hatékonyan mérsékelte a vízummentességgel való visszaéléseket, de néhány ország állampolgárai – például a török, kínai és orosz állampolgárok – továbbra is vízummentesen utazhatnak a térségbe, és ők nagyobb arányban élnek vissza a vízummentes beutazás lehetőségével, amit a hazájukban vagy a geopolitikai környezetben bekövetkező változások tovább ösztönözhetnek (Dobó 2024).

9. Politikai szintű együttműködések

A nyugat-balkáni országokkal való együttműködés kiemelt szerepet kapott az EU külkapcsolati politikájában, amelynek alapját a stabilizációs és társulási megállapodások alkotják. Ez a folyamat 1999-ben indult el, egyfajta keretet biztosítva a régió országainak az EU-hoz történő fokozatos közeledéséhez (Európai Bizottság 1999). Ez a keret lehetőséget nyújt a kétoldalú szerződéses kapcsolatok, a pénzügyi támogatás, a politikai párbeszéd, a kereskedelmi kapcsolatok és a regionális együttműködés fokozására.

A stabilizációs és társulási megállapodások keretében létrejött tartós együttműködési struktúrák szoros kapcsolatban állnak az európai integrációval és a regionális együttműködéssel. Jogi szempontból ezek az együttműködések közös jogi normák, irányelvek és rendeletek keretein belül zajlanak, ugyanis a jogi harmonizáció szerves részét képezi a csatlakozási folyamatnak. Ennek keretében az EU arra kötelezi a kandidáló országokat, hogy az uniós joggyakorlatnak megfelelően alakítsák át saját jogrendjüket. A stabilizációs és társulási folyamat másik fő célja, hogy együttműködésre ösztönözze a régió országait a különböző szakpolitikai területeken – többek között az illegális migráció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén (Juhász 2020).

Az elmúlt időszak változásai – különösen a 2015-ös migrációs válság – világossá tették, hogy a külső határok ellenőrzése, az uniós polgárok biztonságának garantálása és a munkaerőpiaci szükségletek kielégítése érdekében az EU-nak jelentősen változtatnia kell migrációs és bevándorlási politikáján. Az Európai Bizottság 2015 májusában elfogadott úgynevezett Európai Migrációs Stratégiája (Európai Bizottság 2015) – amellet, hogy azonnali intézkedéseket fogadott el a helyzet rendezésére – hosszú távú lépések kidolgozását is javasolta a migráció kezelésének javítása érdekében. A stratégia átfogóan foglalkozott a migráció kezelésével, összefoglalva a belső és külső dimenziókat, valamint négy kulcsfontosságú területen határozott meg konkrét intézkedéseket: – az illegális migráció kiváltó okainak csökkentése; életek mentése és a külső határok biztosítása; hatékony menekültügyi politika; új, jogszerű migrációs szakpolitika (Gyeney 2016).

A stratégiában meghatározott intézkedések végrehajtását a Bizottság éves előrehaladási jelentéseiben követte nyomon. Az ezt követő, különböző politikai fórumokon tett számos nyilatkozat, megfogalmazott iránymutatás, következtetés és jogalkotási javaslat közül kiemelkedik a Bizottság 2022. december 5-én bemutatott, a nyugatbalkáni országokra vonatkozó uniós cselekvési terve, amely számos intézkedést tartalmaz, beleértve a határigazgatás megerősítését, a menekültügyi eljárások felgyorsítását, a befogadási kapacitások támogatását és az embercsempészás elleni küzdelem megerősítését. Emellett hangsúlyt kapott az uniós tartózkodásra nem jogosult személyek visszafogadásáról szóló együttműködés és az érintett országok vízümpolitikájának összehangolása.

A cselekvési terv húsz operatív intézkedést tartalmaz, öt fő pillér mentén csoportosítva:

1. a határigazgatás megerősítése a migrációs útvonalakon;
2. a menekültügyi eljárások gyorsítása és a befogadási kapacitás támogatása;
3. a migránsok csempészése elleni fellépés;
4. a visszafogadási együttműködés erősítése és a visszatérés fokozása;
5. a vízümpolitika összehangolása.

Ezek az intézkedések a nyugat-balkáni partnerek támogatására, valamint az EU-n belül történő fellépésre összpontosítanak. Céljuk az együttműködés erősítése a migráció és a határigazgatás terén, valamint a nyugat-balkáni útvonalak mentén a migrációs nyomás növekedésével érintett országok uniós támogatása, figyelembe véve a régió országainak egyedi helyzetét és uniós csatlakozási perspektíváit (Európai Bizottság 2022).

10. Pénzügyi támogatások

A nyugat-balkáni országokban végrehajtandó reformok pénzügyi és technikai támogatásának fő eszköze az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA), amelyet az EU 2007 óta alkalmaz. Az IPA keretében a 2007–2013-as időszakra 11,5 milliárd eurót, a 2014–2020 közötti időszakra pedig 12,8 milliárd eurót különítettek el. A jelenlegi, 2021–2027 közötti többéves pénzügyi

keret időszakában az úgynevezett IPA III költségvetési kerete 14,162 milliárd eurót tesz ki (Európai Bizottság 2024a).

Az IPA III bevezetéséről szóló EU 2021/1529 rendelet (IPA III rendelet) 2021. január 1-jén lépett hatályba (Európai Parlament és a Tanács 2021). Ennek általános célja, hogy támogassa az IPA III kedvezményezettjeit az uniós jogszabályokhoz, normákhoz, politikákhoz és gyakorlati alkalmazásokhoz való alkalmazkodásban a politikai, intézményi, jogi, közigazgatási, társadalmi és gazdasági reformok előmozdításával. Az EU új bővítési politikáját és célkitűzéseit is tükröző támogatás programozása öt tematikus kereten belül történik:

1. Jogállamiság, alapvető jogok és demokrácia.
2. Jó kormányzás, az uniós vívmányokhoz való igazodás, jószomszédi kapcsolatok és stratégiai kommunikáció.
3. Versenyképesség és inkluzív növekedés.
4. Zöld menetrend és fenntartható konnektivitás.
5. Területi kohézió és határokon átnyúló együttműködés ösztönzése.

A kitűzött célok elérése érdekében az IPA III rendelet II. melléklete további húsz prioritást határoz meg. Ezek közül a szervezett bűnözés elleni küzdelem és a migrációs kihívásokra adott válaszokhoz szükséges kapacitások fejlesztése a „Jogállamiság, alapvető jogok és demokrácia” tematikájába tartozik (Európai Bizottság 2021).

Az országok szerinti indikatív pénzügyi allokációk elvén alapuló korábbi szabályozást egy új elv, a tematikus kereteken belüli indikatív pénzügyi allokáció elve váltja fel, amely valamennyi kedvezményezett országban közös. Ez lehetőséget biztosít a kedvezményezett országok teljesítményének elismerésére, vagyis az egyes indikatív összegek kedvezményezett országokhoz irányított aránya attól függ, hogy milyen előrehaladást értek el a reformok végrehajtása terén. Ezzel lehetőség nyílik a kulcsfontosságú prioritások mentén tett előrelépések további ösztönzésére, miközben nagyobb rugalmasságot biztosít a csatlakozás felé haladó partnerek változó igényeinek kezelésére.

11. Technikai és műveleti támogatások

Ahhoz, hogy az EU képes legyen magas szinten fenntartani az Unió külső határbiztonságát, a közös határigazgatás szabályozása, illetve ennek az aktuális helyzethez és kihívásokhoz való igazítása önmagában nem, vagy csak korlátozott hatékonysággal képes kezelni a belső határellenőrzés eltörléséből adódó biztonsági deficitet. Ebből a holisztikus megközelítésből fogalmazódott meg az európai integrált határigazgatás (EIBM) elképzelése és ennek rendszerén belül az EU és a harmadik országok közötti migrációs és határigazgatási együttműködés rendszerének kialakítása. Az úgynevezett négylépcsős beléptetés ellenőrzési modell első két szintje a harmadik országokban, valamint a szomszédos harmadik országokkal való együttműködés keretében végrehajtott intézkedéseket öleli fel (Ritecz 2014). Az egységes szűrőrendszer létrehozása után világossá vált, hogy a rendszer hatékony működtetése csak koordinált és összehangolt módon lehetséges, ezért az EU Tanácsa a 2007/2004/EK rendelettel (Európai Unió Tanácsa 2007) létrehozta az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget (Frontex), lehetővé téve ezzel a feladatok intézményi kereteken belüli végrehajtását.

A Frontex jelentős szerepet kapott az EIBM rendszerén belül a harmadik országokkal folytatott aktív együttműködésben, beleértve a nyugat-balkáni országok határigazgatásának technikai és műveleti szintű támogatását. Az uniós jogszabályok változásával a Frontex mandátuma folyamatosan bővült. Az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló 2016. évi rendelet (Európai

Parlament és a Tanács 2016) lehetővé tette a Frontex⁵ számára, hogy az EU működéséről szóló szerződés 218. cikkére támaszkodva – az EU és egy harmadik ország között létrejött nemzetközi megállapodás megkötését követően – végrehajtási hatáskörrel rendelkező csapatokat telepítsen az EU-val szomszédos harmadik országok közös határszakaszaira. Az Európai Tanács 2018. június 28-i következtetéseiben (Európai Unió Tanácsa 2018) – hangsúlyozva a harmadik országokkal folytatott határigazgatási együttműködés jelentőségét – arra szólított fel, hogy az eszközök bővítésével és a Frontex megbízásának megerősítésével tovább javítsák a külső határok védelmét.

A 2019-ben elfogadott új Európai Határ- és Parti Őrségről szóló (EU) 2019/1896 rendelet ezért tovább bővítette a Frontex megbízását (Európai Parlament és a Tanács 2019). Egyfelől lehetőséget biztosított arra, hogy a Frontex segítséget nyújtson harmadik országok határigazgatási hatóságainak képzésében, valamint részt vegyen a tengeren bajba jutott személyek kutatási-mentési műveleteiben. Másfelől lehetővé tette, hogy a Frontex készenléti alakulata – az érintett harmadik ország engedélyével – operatív támogatást nyújtson, és közös műveletek indításával támogassa a harmadik országok határvédelmi tevékenységét. Ez a módosítás egyben azt is jelentette, hogy a közös műveletek már nem korlátozódnak a tagállamok és a harmadik országok közös határszakaszaira.

A rendelet az új hatáskörök gyakorlásához és a végrehajtási hatáskörrel rendelkező csapattagok harmadik országba telepítéséhez úgynevezett státuszmegállapodás megkötését is előírja. A módosítás hatálybalépése óta a Frontex Albániával, Észak-Macedóniával, Montenegróval és Szerbiával kötött ilyen megállapodást, Bosznia-Hercegovinával pedig jelenleg is folynak a tárgyalások (Frontex 2024d).

A műveleti támogatást illetően a Frontex 2019 óta több szárazföldi és tengeri műveletet hajtott végre Albániában, Montenegróban, Szerbiában és Észak-Macedóniában (Frontex 2024e). A közös műveletek jelenlegi ciklusát 2024 januárjától 2025 januárjáig határozták meg. A műveletek általános célkitűzései a következők:

1. Minőségi támogatás nyújtása a határellenőrzés és a migráció igazgatása terén, beleértve a határokon átnyúló bűnözés megelőzését és felderítését, valamint az ellene való küzdelmet.
2. Az operatív információk időben történő gyűjtésének és cseréjének javítása, naprakész helyzetkép kialakítása a lehetséges kockázatok és fenyegetések azonosítása érdekében.
3. Az operatív együttműködés fokozása, beleértve adott esetben a parti őrségi feladatokkal kapcsolatos együttműködést.
4. Az operatív kapacitásépítés támogatása, beleértve a vonatkozó kutatási és innovációs tevékenységek integrálását.

A technikai segítségnyújtást illetően a Frontex közreműködésével jelenleg két olyan projekt végrehajtása van folyamatban a régióban, amelyek a nyugat-balkáni partnerek kapacitásainak fejlesztésére és a Frontex-műveletek befogadására irányulnak. Mindkét projekt uniós forrásból valósul meg.

Az egyik, az IPA migrációkezelés-támogatási keretéből indított, 2022. január 1. és 2025. december 31. között megvalósuló, „EU Regional Support to Protection Sensitive Migration Management Systems in Western Balkans – Phase III” elnevezésű projekt (Európai Bizottság 2024b) az uniós és nemzetközi normáknak megfelelő migrációkezelés elősegítésére irányul. A projektben a nyugat-balkáni országok és a Frontex mellett olyan szervezetek is részt vesznek, mint az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA), a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) és az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR). A projekt komponensei a

visszatéréssel, a vegyes migrációs áramlások regisztrálásával, az Eurodac rendszerrel és a készenléti tervezéssel kapcsolatos területeket fedik le.

A másik, az IPA határbiztonság megerősítésére szolgáló keretéből indított, „EU Regional Support to Protection-Sensitive Migration Management Systems in the Western Balkans – Phase III” elnevezésű projektet (Frontex 2024f) a Frontex önálló projektként valósítja meg. A 2023. január 1. és 2026. december 31. között megvalósuló projekt célja a Frontex operatív tevékenységeinek befogadására szolgáló kapacitások kiépítése. Az egyes komponensek a határellenőrzéssel, a határfelügyelettel, az átvilágítással, a migránsok kikérdezésével, az IBM-hálózattal, az Európai Határőrizeti Rendszerrel kompatibilis nemzeti koordinációs központok kialakításával, valamint a képzésekkel kapcsolatos területeket fedik le.

A nyugat-balkáni régióban végzett operatív tevékenység részeként a Frontex közös műveleti koordinációs pontokat is működtet. Ilyen koordinációs pont jelenleg Szerbiában, Bosznia-Hercegovinában és Koszovóban működik. Ezek a kapcsolattartási pontok a fogadó harmadik ország határellenőrzésért felelős hatóságai számára nyújtanak támogatást, működésük ugyanakkor kizárólag tanácsadásra korlátozódik, végrehajtói hatáskörrel nem rendelkeznek. A koordinációs pontokon szolgálatot teljesítő készenléti alakulat tagjai megfigyelőként eljárva tanácsot adnak a határellenőrzéssel, az információgyűjtéssel, a határokon átnyúló bűnözés megelőzésével, más uniós és nemzetközi szervezetekkel való együttműködéssel, valamint a nemzetközi védelemre szoruló személyek, az emberkereskedelem áldozatai és a kísérő nélküli kiskorúak azonosításával kapcsolatos kérdésekben.

A technikai és műveleti támogatást egészítik ki a Frontex és a nyugat-balkáni partnerek között létrejött, operatív együttműködésre vonatkozó munkamegállapodások. A Frontex összekötő tisztviselőinek kihelyezése a nyugat-balkáni országokba lehetővé teszi a közvetlen kapcsolattartást a Frontex és a régió határigazgatási szervei között. A Szerbiába kihelyezett belgrádi összekötő tiszt felelős a kapcsolattartásért Szerbia, Bosznia-Hercegovina és Montenegró hatóságaival, míg az Albániába kihelyezett tiranai összekötő tiszt Albánia, Észak-Macedónia és Koszovó határrendészeti hatóságaival tart napi szintű kapcsolatot.

Emellett a nyugat-balkáni partnerek részt vesznek a súlyos és szervezett bűnözéssel foglalkozó uniós hálózat, az EMPACT keretein belül szervezett különböző tematikus közös cselekvési napokon. Ezek olyan rövid távú, gyakorlati együttműködések, amelyek ellenőrzési intézkedéseket, a bűnszervezetek elleni célzott csapást, valamint meghatározott útvonalakra, jelenségekre vagy földrajzi területekre összpontosító tevékenységeket foglalnak magukban.

A régió országai továbbá aktív tagjai a 2009-ben létrehozott Nyugat-balkáni Kockázatelemző Hálózatnak (WB-RAN), amely az illegális migrációval kapcsolatos információk cseréjét segíti. A WB-RAN képviselői aktívan részt vesznek a migrációval és a határigazgatással kapcsolatos, a Frontex, az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (EUAA) és a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) által szervezett találkozókra, és hozzájárulnak a rendszeres regionális értékelések elkészítéséhez.

A tapasztalatok rávilágítanak, a Nyugat-Balkánon keresztülhaladó illegális migrációs útvonalon tapasztalható migráció összetett és folyamatosan változó jelenség, amely számos kihívást jelent a régióon belüli országok számára. Ezért fontos, hogy az uniós döntéshozók tisztában legyenek az irreguláris migráció bonyolultságával és dinamikájával, hiszen a menekült- és migrációs áramlások hatással vannak nemcsak a nyugat-balkáni országok stabilitására, hanem az EU egészének biztonságára és szociális kohéziójára. A különböző országok közötti koordináció, a határok és a migránsok jogainak védelme alapvető fontosságú az emberkereskedelem, a szervezett bűnözés és a szélsőséges nézetek terjedésének visszaszorításában.

Fontos megemlíteni, hogy a nyugat-balkáni migráció kezelése nem csupán politikai vagy gazdasági intézkedéseket igényel, hanem kulturális és társadalmi megközelítéseket is. Az integráció elősegítése, a társadalmi elfogadás fokozása és a helyi közösségek bevonása elengedhetetlen ahhoz, hogy a migránsok és a menekültek tartósan beilleszkedhessenek a társadalomba. Az EU és a nyugatbalkáni országok közötti partnerségnek ezért nemcsak a migrációs kihívások kezelésére kell összpontosítania, hanem a regionális együttműködés előmozdítására is. A közös projektek – például a határigazgatási és közigazgatási reformok – javíthatják a helyi közösségek életminőségét, és erősíthetik a társadalmi kohéziót, ezáltal csökkentve a migrációs nyomást.

A Nyugat-Balkán, amelyet összetett geopolitikai tájkép és sokszínű társadalmi, kulturális szerkezet jellemez, az elmúlt évtizedben az irreguláris migráció tágabb összefüggésében kritikus csomóponttá vált. A térség a rajta keresztül Nyugat-Európa felé tartó migránsok beáramlása miatt az Európai Unió (EU) migráció kezelésével kapcsolatos diskurzusának középpontjába került. A migrációs áramlások fokozódása különösen a 2015-ös menekültválság idején vált kritikussá, amikor a Nyugat-Balkán országai, mint tranzitországok, komoly nyomás alatt álltak.

A térség szerepe az irreguláris migráció elleni küzdelemben nemcsak az egyes országok belső politikájától függ, hanem szoros összefonódásban áll az EU migrációs és határvédelmi politikáival is (Bihari 2023). A Nyugat-Balkán országai közvetlenül érintettek a migrációs útvonalakon zajló eseményekben, miközben a térségre gyakorolt politikai és gazdasági hatások határozottan befolyásolják a migrációs dinamikát.

Az irreguláris migráció elleni hatékony küzdelem érdekében a Nyugat-Balkán országainak kiemelt szerepe van az uniós határvédelmi intézkedések kialakításában, a migránsok áramlásának előrejelzésében, valamint a migrációval kapcsolatos nemzetközi együttműködésben. Ezen túlmenően, a régióbeli politikai és gazdasági stabilitás elősegítése, a korrump hatóságok elleni küzdelem, valamint a migránsok jogainak védelme mind elengedhetetlen tényezők a migrációs áramlások és az azokkal kapcsolatos kihívások mérséklésében. A Nyugat-Balkán tehát nemcsak mint a migránsok tranzitútvonala, hanem mint aktív szereplő is hozzájárul az irreguláris migráció kezeléséhez, amely elengedhetetlen a fenntartható és emberközpontú migrációs politika kialakításához.

Magyarország, mint az EU külső határszakasszal rendelkező tagállama, közvetlenül is érintett a Nyugat-Balkánról áramló migrációs hullámok kezelésében, ezért stratégiai jelentőséggel bír, hogy támogassa e régiók stabilizációját és hatékony migrációs politikájukat.

A Nyugat-Balkán támogatása több szempontból is előnyös lehet. Először is, a stabilizált Nyugat-Balkán regionális biztonságot jelent Magyarország számára, csökkentve a migrációs hullámok intenzitását és terjedelmét. Másodszor, a migrációs problémák kezelése közvetlen hatással van Magyarország gazdasági helyzetére, mivel az irreguláris migrációs áramlások megnövelik az állami költségeket és leterhelhetik a helyi infrastruktúrát. Harmadszor, a regionális együttműködés és a Nyugat-Balkán fejlődéséhez való hozzájárulás növeli Magyarország nemzetközi befolyását, különösen a Balkán és az EU közötti kapcsolatok erősítésében.

Ezenkívül Magyarország számára fontos, hogy az irreguláris migrációval kapcsolatos nemzetközi normák és jogi keretek kialakításában részt vegyen, amely elengedhetetlen a kölcsönös bizalom és a regionális együttműködés szempontjából. A Nyugat-Balkán országainak támogatása nemcsak a közvetlen migrációs kihívások kezelése szempontjából előnyös, hanem hozzájárul a migrációs politikák összehangolásához az EU és a térség államai között, amely elősegíti a közös fellépést és a fenntartható megoldások keresését. A stabil és jól

működő migrációs rendszer kialakítása mind Magyarország, mind az EU számára fontos lépés a fenntartható jövő felé vezető úton.

12. Magyarország külpolitikai területen folytatott együttműködése a nyugat-balkáni országokkal

A nyugat-balkáni országokkal való együttműködés a térség közelsége, a gazdasági kapcsolatokban rejlő lehetőségek, valamint a migrációs kihívások közös érdekek mentén való kezelése miatt a magyar külpolitika egyik legfontosabb iránya. Magyarország számára kiemelten fontos, hogy aktívan támogassa a Nyugat-Balkán országait az EU-hoz való közeledésükben, amely hozzájárul a térség stabilizálásához (Magyarország Kormánya 2024).

Ez az uniós integrációt előmozdító politikai támogatás az elmúlt időszakban több szinten is megnyilvánult. A magyar kormány hosszú évek óta elkötelezett abban, hogy segítse a Balkán országait az EU-s csatlakozási folyamat során, különös figyelmet fordítva a térségben zajló reformfolyamatok elősegítésére. Magyarország az EU-n belül egyike azoknak az országoknak, amelyek aktívan lobbiznak a Nyugat-Balkán csatlakozása mellett, és támogatják a bővítési politikát (Ármás - Viola 2024). Az Európai Unió Tanácsának 2024. július 1. és december 31. közötti magyar elnöksége alatt az egyik legfőbb prioritás a következetes és érdemeken alapuló bővítéspolitika előmozdítása volt, amelynek részét képezte többek között a régió csatlakozásának felgyorsítását szolgáló tárgyalások előmozdítása (Európai Unió Tanácsa 2024).

Ebben az időszakban a magyar elnökség három kormányközi konferenciát szervezett, amely példátlan volt az elmúlt években. Albániával és Montenegróval jelentős előrehaladást értek el. Albánia esetében megnyitották az első, alapkérdésekkel, valamint a hatodik, külkapcsolatokkal foglalkozó klasztert, amellyel az ország csatlakozási tárgyalása érdemi fázisba lépett. Montenegróval egy kormányközi konferencia keretében ideiglenesen lezártak három fejezetet, a hetedik, szellemi alkotások jogával, a tizedik, információs társadalom és média, valamint a huszadik, vállalkozás és iparpolitika klasztereket. Szerbia csatlakozási folyamata szintén lendületet kapott azáltal, hogy megállapodás született a versenyképesség és inkluzív növekedés 3. klaszter részét képező 16. és 19. fejezetre vonatkozó szerb tárgyalási álláspontot bekérő levél megküldéséről. Ezzel a Tanács megtette az első lépést az e klaszter megnyitását célzó kormányközi konferencia szervezése felé, amelyre várhatóan még 2025-ben sor kerül.⁵

Az EU bővítés támogatása mellett Magyarország számos bilaterális kezdeményezést indított a Nyugat-Balkán országai felé, különösen a politikai párbeszéd erősítésére. A nyugat-balkáni országok és Magyarország közötti politikai kapcsolatok mélyítése érdekében Magyarország rendszeresen szervez diplomáciai fórumokat, amelyek célja a térségi együttműködés elősegítése és a politikai párbeszéd fenntartása.

13. Kétoldalú gazdasági és pénzügyi támogatások

A térségnek nyújtott magyar gazdasági és pénzügyi támogatás szintén jelentős mértékben hozzájárul a régió fejlődéséhez és uniós integrációjához. A magyar gazdasági érdekeltségek a Balkán térségében évről évre növekednek, a kétoldalú gazdasági kapcsolatok középpontjában a kereskedelem, az infrastrukturális fejlesztések és a közlekedési projektek állnak.

⁵ Az EU bővítés magyar elnöksége alatt elért eredményeinek összefoglalása a Külgazdasági és Külügyminisztérium által rendelkezésre bocsátott információk alapján készült.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium által indított Nyugat-Balkán Beruházási Támogatás célja a magyar vállalatok régiós jelenlétének erősítése és a Nyugat-Balkán gazdasági fejlődésének elősegítése. A támogatásokat azok a magyarországi gazdasági társaságok nyerhetik el, amelyek az elnyert forrásokat a célországokban (Szerbia Köztársaság, Montenegró, Bosznia-Hercegovina) megvalósuló beruházásaikhoz használják fel. A támogatások összege a rendelkezésre álló források függvényében változik; 2019-ben 2,85 milliárd forint állt rendelkezésre, amelyet a megújított pályázati felhívásban 5,84 milliárd forintra emeltek meg (HEPA 2020).

Magyarország különösen nagy hangsúlyt fektet a Nyugat-Balkán közlekedési és energia-infrastruktúrájának fejlesztésére, számos kétoldalú megállapodást kötött ilyen jellegű projektek előkészítésére. A Szerbiával és Montenegróval kötött megállapodások keretében például a magyar és helyi szakkégek infrastrukturális beruházásokkal kapcsolatos együttműködését ingyenes projekt-előkészítési szolgáltatásokkal támogatják (HEPA 2022).

A magyar állam az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) és más nemzetközi pénzügyi intézmények révén is aktívan hozzájárul a régió gazdasági növekedéséhez. A Magyar Fejlesztési Bank is számos hitelt és támogatást biztosít olyan beruházásoknak, amelyek közvetlenül a Nyugat-Balkán gazdasági fejlődését célozzák, beleértve a kis- és középvállalkozások fejlesztését és a munkahelyteremtést.

Magyarország emellett az oktatás és a kultúra területén is aktívan támogatja a Nyugat-Balkánt. A magyar kormány ösztöndíjprogramokat kínál a térség fiataljai számára, hogy részt vegyenek magyarországi egyetemi képzéseken, ezzel is elősegítve a kulturális és szakmai kapcsolatok erősítését, valamint a régió európai integrációját.

Ezek közül kiemelendő a 2013-ban létrehozott Stipendium Hungaricum program, amely a magyar kormány egyik legjelentősebb felsőoktatási ösztöndíjprogramja. A Magyarország és a küldő országok kormányai között bilaterális oktatási megállapodásokon alapuló rendszerben a résztvevők mintegy 800 teljes képzési program közül választhatnak, amelyek minden felsőoktatási szakterületet és szintet lefednek, ideértve a részmunkaidős és doktori programokat is. A programot a Külgazdasági és Külügyminisztérium felügyelete mellett a Tempus Közalapítvány koordinálja.

A Stipendium Hungaricum hallgatók száma országok szerinti bontásban										
Ország	Képzési időszak									
	2015 / 16. ősz	2015/ 16. tavasz	2016 /17. ősz	2017 /18. ősz	2018 /19. ősz	2019 /20. ősz	2020 /21. ősz	2021 /22. ősz	2022 /23. ősz	2023 /24. ősz
Albánia	-	-	-	12	23	30	38	44	41	43
Bosznia-Hercegovina	8	7	8	14	27	37	43	51	46	48
Koszovó	-	-	17	57	94	116	126	142	146	141

Észak-Macedónia ⁶	11	9	22	32	37	41	41	35	36	37
Montenegró	-	-	-	-	22	43	55	61	65	61
Szerbia	-	-	10	19	40	42	55	65	71	62

Forrás: *Tempus Közalapítvány (2023) statisztikai alapján saját szerkesztés*

14. Magyarország és a Nyugat-Balkán országai között megvalósuló határrendészeti együttműködés

Magyarország és a Nyugat-Balkán országai között megvalósuló határrendészeti együttműködést elsősorban a földrajzi elhelyezkedés indokolja. Magyarország a schengeni övezet külső határán fekszik, és a nyugat-balkáni útvonal egyik legfontosabb célpontja és tranzitzónája. Ha a migrációs nyomás már a Balkán-félsziget déli részén nem kerül megfelelően kezelésre, akkor ez a nyomás Magyarország déli határszakaszán is jelentkezhet. Magyarországnak ezért jelentős érdeke fűződik ahhoz, hogy a migrációt már annak forrásánál, vagy legalábbis minél korábban – például Szerbia, Észak-Macedónia, vagy Bosznia-Hercegovina határain – megfékezzék.

A magyar rendőri jelenlét a térségben nemcsak a migráció visszaszorításában, hanem a határrendészeti tapasztalatok átadásában is kulcsszerepet játszik. A közös járőrszolgálatok, a technikai eszközök megosztása, valamint az információcsere jelentősen növeli a hatékonyságot. Ezzel nemcsak a partnerországok profitálnak, hanem Magyarország is, mivel egységesebb, összehangoltabb fellépés alakul ki a határok védelme érdekében.

Ez az együttműködés közvetve a magyar állampolgárok biztonságát is szolgálja. Az irreguláris migráció gyakran együtt járhat az embercsempészet, fegyverkereskedelem, vagy akár a terrorizmus veszélyével is. A hatékony határvédelem ezért nem pusztán technikai vagy rendészeti kérdés, hanem közbiztonsági és nemzetbiztonsági feladat is. Az irreguláris migráció elleni közös fellépés erősítése, valamint az embercsempész-hálózatok elleni hatékonyabb fellépés érdekében Magyarország számos két és többoldalú rendészeti megállapodást kötött a Nyugat-Balkán országaival. Magyarország célja ezekkel a megállapodásokkal elsősorban a határok védelme, a szervezett bűnözés elleni küzdelem és a migrációs folyamatok jobb menedzselése. Ezek az együttműködések ugyanis nemcsak jogi kereteket biztosítanak, hanem alapot teremtenek a határigazgatási műveletek, az információcsere és más közös intézkedések koordinációjához is.

Elsők között érdemes megemlíteni a Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezményt, amely egy olyan kormányközi szövetség, amelyben a felek megerősítik partnerségüket a közbiztonságot és/vagy a közrendet fenyegető veszélyek elleni küzdelemben. Az együttműködésben résztvevő országok bűnüldöző hatóságai hatáskörükön belül, megkeresés alapján kölcsönös segítséget nyújtanak egymásnak a közrendet és közbiztonságot fenyegető veszélyek elleni intézkedés, valamint a bűncselekmények megelőzése, felderítése és nyomozása érdekében. Az Egyezménynek öt uniós tagállam (Ausztria, Bulgária, Magyarország, Románia, Szlovénia) mellett Koszovó kivételével valamennyi nyugat-balkáni ország részese (Herczeg 2021).

A kétoldalú szerződéseket illetően figyelemre méltóak azok a visszafogadásáról szóló megállapodások, amelyek viszonyosság alapján szerződéses kötelezettséget teremtenek olyan gyors és hatékony eljárások bevezetésére, amelyek lehetővé teszik, hogy a felek területére

⁶ A Görögország és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság között 1991. és 2019. között Macedónia elnevezéséről tartó vita lezárását követően az ország nevét 2019. február 12-én Észak-Macedóniára változtatták.

jogtalanul belépő, vagy ott jogszerűtlenül tartózkodó személyek visszaküldését. Ilyen dokumentum mind a hat nyugat-balkáni országgal megkötésre került.

Emellett számos olyan további szerződés aláírására is sor került, amely jogi keretet biztosít a menekültügy és migráció, a rendőri együttműködés, a terrorizmus elleni küzdelem, a határon átnyúló szervezett bűnözés elleni küzdelem és a katasztrófavédelem során szerzett tapasztalatok cseréjére. Ezek közül kiemelendő az Albániával, Bosznia-Hercegovinával, Észak-Macedóniával, Koszovóval és Montenegróval megkötött megállapodások, amelyek a terrorizmus, a kábítószer tiltott forgalma elleni közös fellépés, a szervezett bűnözés megakadályozásában, valamint a bűnmegelőzésben és bűnüldözésben való együttműködés elmélyítését célozzák.

15. Határrendészeti együttműködés a gyakorlatban

A nyugat-balkáni országokkal az irreguláris migráció, a határokon átnyúló bűnözés, különösen az embercsempészás elleni küzdelem elleni közös fellépés jogi keretein belül Magyarország jelentős műveleti támogatást nyújt a régió országainak.

Az Országos Rendőr-főkapitányság által rendelkezésre bocsátott adatok alapján Szerbiában kétoldalú megállapodás alapján 2015. és 2022. között 59 rendőri kontingens vett részt 970 fővel a jogellenes határátlépések megelőzésében és felderítésében, amely során a szerb hatóságokkal közösen 10 761 fővel szemben intézkedtek.

A kétoldalú támogatás mellett egy másik, háromoldalú együttműködés is létrejött, amelyben Magyarország mellett Ausztria is hozzájárul a szerb Határrendőrség illegális migráció elleni fellépéséhez. Legutóbb 2025. április 2-án indult el ilyen közös kontingens. Ebben az együttműködésben 2023. január 12. és 2025. április 13. között 847 fő magyar rendőr vett részt, akik 4 706 fővel szemben intézkedett a szerb–észak-macedón határon.

Észak-Macedóniában 83 alkalommal, havi váltásokban, összesen 2 392 fő magyar rendőr működött közre és 16 829 fő jogellenes határátlépését akadályozták meg. Ez a kétoldalú megállapodás alapján végrehajtott rendőri tevékenység 2023. április 19-én szűnt meg, miután 2023. április 1-jén hatályba lépett az EU és Észak-Macedónia között a migrációs áramlások kezelésére, az illegális bevándorlás elleni küzdelemre, valamint a határokon átnyúló bűnözés elleni fellépésre irányuló megállapodás, amely lehetővé tette, hogy a Frontex határrendészeti csapatok küldésével műveleti tevékenységet folytasson az ország területén.

A fentiekén túl érdemes megemlíteni azt a mintegy 100 fős magyar–oszták–román–bolgár kontingenst is, amely Bulgária és Románia 2025. január 1-i schengeni csatlakozását követően 2025. február 2-án kezdte meg működését a bolgár–török határszakaszon. Ebben a kontingensben havi váltásban 20 fő magyar rendőr vesz részt. A műveletbe, a járőrök személyes felszerelésén túl, a szolgálati feladatok ellátásához a magyar rendőrség hat járőrözésre és két személyszállításra alkalmas, valamint egy mobil hőképfelderítő gépjárművet is biztosít.

A nyugat-balkáni országok határőrizeti tevékenységének támogatásához a Frontex is hozzájárul. Az ügynökség szerepe 2015 óta jelentősen felértékelődött és az EU jelentős forrásokat biztosít mind a humán, mind a technikai erőforrások fejlesztésére (Dobó 2024).

Annak ellenére, hogy a Frontex 2022-ben az Európai Unió Bíróság 2020-ban hozott ítéletére hivatkozva (EUR-Lex 2020) felfüggesztette magyarországi tevékenységét, a magyar rendőrök továbbra is részt vesznek a Frontex nyugat-balkáni műveleteiben.

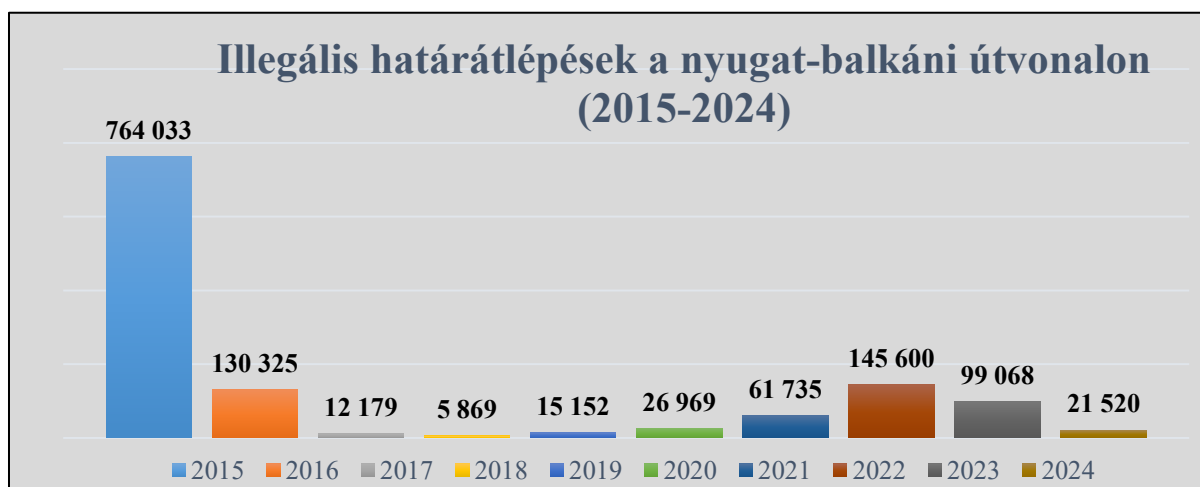
Magyarország szerepvállalása a Frontex nyugat-balkáni közös műveleteiben					
Ország	2020	2021	2022	2023	2024
Albánia	47	97	58	11	8
Bosznia-Hercegovina	-	-	4	-	1
Észak-Macedónia	-	5	1	7	9
Koszovó	-	-	1	-	-
Montenegró	-	3	6	12	6
Szerbia	-	6	42	41	62
Összesen	47	111	112	71	86

Forrás: Az Országos Rendőr-főkapitányság által kikért adatok alapján saját szerkesztés

16. Az uniós, regionális és bilaterális együttműködés hatása

A Frontex⁷ adatai szerint a nyugat-balkáni migrációs útvonal továbbra is kiemelkedő szerepet játszik az EU-ba irányuló migrációs folyamatokban. A kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni térség migrációs szempontból nagymértékben összekapcsolódik. A határokat illegális módon átlépő nyugat-balkáni útvonalon érkezők jellemzően tranzitországgként tekintenek a régió országaira, hogy ott egy rövid időt eltöltve továbbinduljanak Európa nyugati, északi része felé.

Az illegális határátlépések számának 2015-2024 közötti változását bemutató ábra értékei alapján megállapítható, hogy a migrációs nyomás ezen az útvonalon a koronavírus járványt követő visszaesés után növekedett, majd 2023-tól ismét csökkenést mutat.

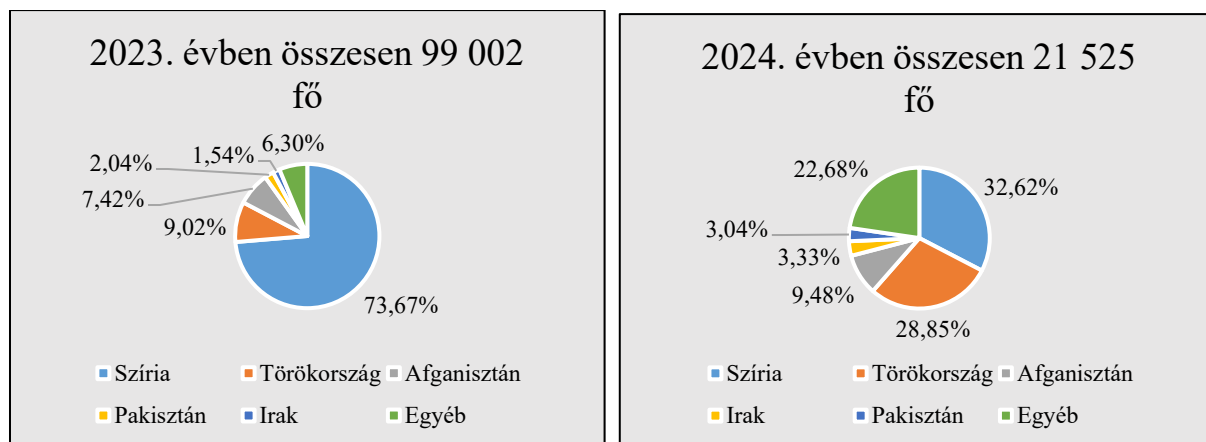

Forrás: A Frontex (2024) adatai alapján saját szerkesztés

A 2018 után bekövetkezett emelkedést a Közel-Kelet instabilitása, a Libanonban kialakult gazdasági nehézségek és bizonytalanságok, a Szíriában és Irakban kialakult politikai helyzet, továbbá az Izrael-Irán közötti feszültség okozta (Herczeg 2025). Míg a 2023 év végi csökkenő tendencia és a 2024. évi alacsony számok elsősorban a nyugat-balkáni országok által bevezetett szigorúbb határrendészeti intézkedéseknek és vízumpolitikájuk uniós vízumpolitikával való összehangolásának volt köszönhető (Tárik-Párducz-Dobó 2024). Nem szabad figyelmen kívül hagyni a látencia kérdését, illetve az eltérő statisztikákat, amelyek alapján a Frontex az illegális határátlépéseket, míg a horvát és magyar hatóságok a határátlépési kísérleteket tartják nyilván.

⁷ Frontex: az Európai Unió Határ- és Partvédelmi Ügynöksége

Az EU irányába a határokat illegális módon átlépő személyek származási országai az elmúlt években dinamikusan változott, amely tükrözte a globális migrációs trendeket, a konfliktusokat és a gazdasági helyzetet. Az állampolgársági kategóriát illetően az elmúlt években a nyugat-balkáni útvonalon jellemzően szír, török, afgán, pakisztáni és iraki származású személyek érkeztek.

Forrás: A FRONTEX (2024b) adatai alapján saját szerkesztés

17. Az irreguláris migráció alakulása Magyarországon

Az Országos Rendőr-főkapitányság által rendelkezésre bocsátott adatok alapján, Magyarország schengeni külső határainak jogellenes átlépését vagy annak megkísérlését illetően, beleértve a megakadályozott, valamint a Magyarország területén feltartóztatott és az ideiglenes biztonsági határzáron átkísért személyeket is, 2023-ban 35,6%-os csökkenés figyelhető meg a 2022. év azonos időszakához képest. Míg 2022-ben 269 254 fő addig 2023-ban 173 298 fő, majd 2024-ben mindösszesen 15 812 fő próbálkozott.

Intézkedések típusa	2020. év	2021. év	2022. év	2023.év	2024. év
A határokat illegálisan átlépő személyekkel szemben fogantatott intézkedések	73 437	192 897	269 254	173 298	15 812
Megakadályozás	43 794	120 110	109 513	71 266	9 502
Feltartóztatás átkísérés (8 km-es sávból)	25 536	61 201	135 312	85 913	2 449
Átkísérés mélységből (8 km-en túlról)	4 107	11 586	23 253	14 225	3 156
Idegenrendészeti hatóság elé állítások száma	N.a.	N.a.	1 176	1 894	705

Forrás: Az Országos Rendőr-főkapitányság által kikért adatok alapján saját szerkesztés

Az adatokból látható, hogy az illegális migránsokkal kapcsolatos intézkedések száma 2021-től 2022-ig jelentősen emelkedett, majd 2023-ban csökkent. A 2024-es adatok még alacsonyabbak, ami egy új tendencia kezdetét jelezheti. A megakadályozás és a feltartóztatás átkísérés esetében is hasonló csökkenés figyelhető meg az utolsó évben. Az idegenrendészeti hatóság elé állítások száma 2022 és 2023 között emelkedett, de 2024-re ez a mutató is csökkent.

A magyar–szerb határszakaszon 2022. során 109 513 fő, 2023-ban 71 266 fő, 2024-ben 9 502 fő illegális belépését sikerült megakadályozni. A 2024-ben a megakadályozásokat is beleértve

a Szeged Határrendészeti Kirendeltség, azon belül Ásotthalom, Mórahalom és Rösztke térségében intézkedtek legtöbbször a határokat illegálisan átlépő személyekkel szemben. Az illegálisan belépő személyek többsége szír, török, afgán, pakisztáni és marokkói állampolgár volt.

Az irreguláris migráció jelensége a XXI. század egyik meghatározó kihívássá vált Európa számára, amely jelentős hatással van a nemzetbiztonságra, a társadalmi kohézióra és a gazdaság stabilitására. Emiatt Magyarország számára stratégiai előnyökkel jár a Nyugat-Balkánnak az irreguláris migráció elleni küzdelemben nyújtott támogatása.

A Közép- és Kelet-Európa kereszteződésében fekvő országgént, Magyarország számára a migráció kérdése a nemzeti politika és a regionális együttműködés középpontjába került. Az irreguláris migrációra adott egységes és hatékony válaszlépések kialakítása érdekében, a magyar politikai döntéshozók is felismerték a szomszédos országokkal való együttműködés jelentőségét. A régió országaival való jó partnerségi viszony kialakítása Magyarország számára nemcsak a közvetlen biztonsági kihívások kezelését teszi lehetővé, hanem a párbeszéd fokozásával növeli a regionális stabilitást. Emellett a támogatás Magyarország geopolitikai befolyását is erősíti. A határigazgatási, a menekültügyi, valamint a kapacitásépítési kezdeményezésekbe való befektetéssel Magyarország vezető szerepet tölthet be a regionális migrációs politikában.

A biztonságpolitikai és geopolitikai megfontolások mellett Magyarország nyugat-balkáni szerepvállalásának jelentős gazdasági vonatkozásai is vannak, hiszen a régió stabilitásának elősegítése előmozdíthatja a kereskedelmet, a befektetéseket és a gazdasági fejlődést, tovább javítva ezzel a magyar gazdasági kilátásokat. Magyarország nyugat-balkáni szomszédainak támogatásában vállalt proaktív álláspontja tehát nemcsak az illegális migráció összetett problémáit kezeli, hanem az európai kereteken belül tágabb nemzeti érdekeivel és törekvéseivel is összhangban van.

18. Kitekintés

A Nyugat-Balkán földrajzi elhelyezkedéséből, történelmi örökségéből és politikai-gazdasági sajátosságaiból adódóan az EU migrációs és határigazgatási politikájában régóta kiemelt jelentőséggel bír. A térség az EU Délkelet-Európa külső határövezetének szerves része, amely egyfajta „pufferzónává” vált az EU és a nem EU-tagállamok között. A 2015-ös menekültválság különösen ráirányította a figyelmet e régió tranzitszerére, mivel a régió az EU belső területei felé a Közel-Keletről, Dél-Ázsiából és részben Észak- és Nyugat-Afrikából érkező irreguláris migrációs áramlatok egyik fő szárazföldi útvonala.

Az elmúlt évtizedek eseményei rávilágítottak arra, hogy a közel-keleti államokban – különösen Irakban, Szíriában –, valamint Afganisztánban zajló folyamatok a lokális mellett globális hatásokkal is járnak. A 2015-ös migrációs válság idején több mint 1,3 millió menekült és migráns érkezett Európába, akiknek fele az említett három országból származott.⁸ Közülük a legtöbben a nyugat-balkáni migrációs útvonalon keresztül haladtak végig, hogy elérjék valamelyik, az Európai Unión belül található célországot. Az útvonal már csak azért is jelentős, mert földrajzilag közvetlen kapcsolatot biztosít a Közel-Kelet és Nyugat-Európa között, ami miatt Magyarország szerepe is felértékelődik a krízis kezelésében.

Az emberek elvándorlását többek között három jelenség indokolta:

1. a háborúk,
2. a gazdasági hanyatlás és
3. az éghajlatváltozás.

A migrációt kiváltó okok elemzésekor elengedhetetlen megkülönböztetni a strukturális (hosszú távon fennálló) és az azonnali (akut) tényezőket. A három vizsgált országban egyszerre van (vagy volt) jelen a háborús konfliktus, az állam működésének diszfunkcionalitása, valamint az általános társadalmi és gazdasági kilátástalanság.

Irak esetében a 2003-as amerikai invázió után kialakult hatalmi vákuum, majd az azt követő szektáriánus erőszak következményeként meggyengült a központi állam legitimitása. Az Iszlám Állam (ISIS) térnyerése 2014–2017 között tovább súlyosbította a helyzetet, és több millió ember meneküléséhez vezetett. A későbbi felszabadított területeken (pl. Moszul és Észak-Irak egyes részei) jelentős problémát okozott a visszatelepülés, az újjáépítés elmaradása és a társadalmi megbékélés hiánya. Emellett az ország vidéki területein jelen lévő társadalmi kirekesztés, munkanélküliség, valamint a gyenge központi hatalomra visszavezethető problémák újabb kivándorlási hullámokat generáltak, különösen a fiatal férfiak körében.⁹

Szíria 2011 óta egy hosszú és többretegű polgárháború színtere. Az Aszad-rezsim, a szunnita ellenzéki erők, a kurd milíciák, valamint különféle dzsihadista szervezetek közötti fegyveres konfliktusok komplexitása miatt az ország gyakorlatilag több részre szakadt. 2024. végéig az előző, Bassár el-Aszad vezette kormány által visszafoglalt területeken a lakosság rendszeres retorzióknak volt kitéve, míg az ellenőrzésen kívüli övezetekben az államhatalom hiánya okozott jogbizonytalanságot. Nem meglepő, hogy ezen körülmények között milliók kényszerültek hazájuk elhagyására. Szíria 2024. december 8-án történelmi fordulóponthoz ért, amikor is összeomlott az országot csaknem két és fél évtizeden át irányító Bassár el-Aszad rendszere. Az iszlamista Ahmed as-Saraa vezetésével átmeneti kormány alakult, amely többek között az ország újjáépítésének megkezdését tűzte ki célul. Az események elvben megnyitották az utat a 6,73 millió belső menekült, valamint a megközelítőleg hatmillió külföldön élő szíriai

⁸ PRC, 2016.

⁹ DADOOSH 2024.

hazatérése előtt. Azonban a gazdasági lehetőségek és az alapvető szolgáltatások hiánya komoly kihívást állít a hazatérők elé.¹⁰

Az Afganisztánból való elvándorlási folyamatok szintén hosszú távú okokra vezethetők vissza, azonban a 2021-es tálib hatalomátvétel új dimenziót adott az migrációs nyomásnak. A radikális iszlám értékrend térnyerése elsősorban a nőket, az oktatási rendszer szereplőit, a civil társadalmat és a városi középosztályt sújtja. Az oktatási és munkavállalási lehetőségek korlátozása, a nők közéleti szerepvállalásának visszaszorítása, valamint a nemzetközi segélyszervezetek kivonulása tovább fokozta az instabilitást.

A három ország közös jellemzője a rendkívül fiatal populáció, amely önmagában is jelentős migrációs potenciált hordoz. Irak lakosságának mintegy 60%-a 25 év alatti, és évente több százezer fiatal lép ki a munkaerőpiacra, miközben a foglalkoztatottsági lehetőségek szűkösek.¹¹ A munkanélküliek aránya az elmúlt években meghaladta a 15%-ot,¹² ami a fiatalok esetében már 32%-os.¹³ A fiatalok körében tapasztalható frusztráció és a jövőkép hiánya különösen erőteljes hajtóereje a kivándorlásnak.

Szíria esetében a polgárháború pusztítása ellenére is növekvő népesség mellett (2022-ben 22,4 millió, míg 2024-ben 24,6 millió fő élt az országban)¹⁴ az iskolázottsági szintek csökkenése és az informális gazdaság térnyerése figyelhető meg. A fiatal generációk nagy része vagy nem jut oktatáshoz, vagy olyan körülmények között kénytelen dolgozni, amelyek nem biztosítanak fenntartható megélhetést.¹⁵

Afganisztánban a népesség nagyobb része, mintegy 63%-a 25 év alatti, ám a gazdaság krónikusan alulfejlett, és a formális szektorban való elhelyezkedés rendkívül nehéz.¹⁶ A nemi alapú diszkrimináció és az oktatás ellehetetlenítése miatt különösen a fiatal nők vannak kiszolgáltatott helyzetben, ami fokozza a migrációs nyomást. Az afgán diaszpóra az egyik legnagyobb a világon, csak Iránban és Pakisztánban összesen 5,6 millió afgán él,¹⁷ akik helyzetük romlásakor könnyen az öreg kontinens felé vehetik az irányt. A 2024-es évben az Európai Unió határain regisztrált irreguláris határátlépések 7,9%-a afgán állampolgárokhoz köthető.¹⁸

A klímaváltozás hatásai már napjainkban is kézzelfoghatóak a térségben. Irak és Szíria esetében a Tigris és Eufrátesz folyók vízhozamának csökkenése – részben a törökországi és iráni gátépítések, részben a globális felmelegedés következményeként – az agrárgazdaságok ellehetetlenüléséhez vezetett. A mezőgazdasági termelés visszaesése egyrészt az élelmezési biztonságot, másrészt a vidéki munkaerőpiacokat is súlyosan érintette. Emellett Irakban az elmúlt években jelentős mértékben megszorodtak a homokviharak, amelyek olykor már a mindennapok működését is veszélyeztetik. A városokat gyakran vastag porréteg fedi be, a repülőtereket leállítják, a közlekedés megbénul, a mezőgazdasági területek pedig jelentősen károsodnak.¹⁹

Afganisztán különösen érzékeny a természeti csapásokra: rendszeresek a szárazságok, földcsuszamlások és áradások. A rossz infrastrukturális állapot, valamint az állami beavatkozás

¹⁰ MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET 2025.

¹¹ UNICEF 2023.

¹² MACROTRENDS é. n.

¹³ STATISTA 2024.

¹⁴ WORLDOMETER 2025.

¹⁵ MASHFJ 2023.

¹⁶ UNDP 2024.

¹⁷ NASEH 2025.

¹⁸ EUROPEAN COMMISSION 2025.

¹⁹ TÁRIK 2025.

hiánya miatt a lakosság kénytelen önálló túlélési stratégiákat kidolgozni – ezek között egyre gyakrabban szerepel az elvándorlás.

A migránsok által használt nyugat-balkáni útvonal – amelynek egyik leágazása Törökországon, Görögországon, Észak-Macedónián, Szerbián és Magyarországon keresztül vezet – az egyik legfrekvenciáltabb útvonalnak számított a Közel-Keletről érkező menedékkérők számára. Habár jelentősége csökkent, továbbra is évente tízezzel próbálkoznak rajta keresztül az EU területére jutni. Az útvonal egyértelmű előnyét a földrajzi közelség adja.

A különböző arab nyelvű közösségi média oldalakat böngészve egyértelművé válik, hogy továbbra is több embercsempész bűnözői csoport van jelen a térségben, amelyek folyamatosan újabb bevándorlókat toboroznak. Sok esetben a már Szerbiában tartózkodó migránsokat szólítják meg, de az is előfordul, hogy a Törökországban vagy Bulgáriában tartózkodó arab anyanyelvűeknek kínálják fel illegális szolgáltatásaikat.

Áttérve a másik nagy kibocsátó régióra, az Afrikából Európába irányuló irreguláris migráció kapcsán sem látszódnak olyan trendek, amelyek alapján az érkezőszámok csökkenésére kellene számítanunk. A strukturális kihívások, mint a klímaváltozás vagy a túlnépesedés, továbbra is fenn fognak állni, ráadásul egymást erősítik. Bár az afrikai államok egy része tovább erősödött az elmúlt években, javítva az állami szolgáltatásokat és az egyes kihívásokra adott ellenálló-képességet, már esetekben ez a fejlődés nem látszik, vagy – például a puccsista kormányok esetében – egyenesen a visszajára fordult. A problémákat mélyíti a külső hatalmaknak köszönhetően Afrikában is felerősödő geopolitikai versengés, amely sok esetben vezet helyettesítőkkel vívott háborúhoz.

Mindeközben a helyi tényezők, mint a szudáni polgárháború vagy a dzsihádisták csoportok előretörése a Száhelben és Kelet-Afrikában továbbra is fontos okai lesznek az elvándorlásnak. Az állami törekénység, illetve a külső hatalmak beavatkozásai pedig nagyban kiszámíthatatlanná teszik az eseményeket. 2023 elején például senki sem számított arra, hogy az ország két erős embere, illetve a kartúmi elit és a darfúri periféria közti vetélkedés történelme legsúlyosabb konfliktusába taszítja Szudánt. A polgárháború, ami eddig több mint 14 millió külső és belső menekültet és csaknem 30 millió támogatásra szoruló személyt eredményezett, a világ legsúlyosabb humanitárius válságát idézte elő, és 2025 májusában sem látszott, mit tudna véget vetni a konfliktusnak.

Hasonlóan súlyos a helyzet a terrorizmus terén. A Közel-Kelet és Dél-Ázsia helyett ugyanis a 2020-as évekre egyértelműen Afrika vált a globális dzsihádisták mozgalmak központjává. Azzal, hogy a szélsőséges csoportok gyakran etnikai vagy klánalapra helyezik mozgalmukat (etno-dzsihádistizmus), amelynek során az egyes, önmagukat marginalizált helyzetben érző csoportok vélt vagy valós sérelmeire adnak választ az általában más népcsoportok ellenőrzése alatt álló kormányokkal szemben, olyan szilárd utánpótlási és támogatói bázisra tettek szert, ami nagyban megnehezíti az ellenük való küzdelmet.

De az afrikai elvándorlást nem csak, sőt nem elsősorban a konfliktusok fűtik. Különösen aggasztó, hogy a technológiai fejlődés, mint a közösségi média és általában az internethez való hozzáférés terjedése nem csökkenteni, hanem fokozni fogja a migrációt még azon csoportok esetében is, ahol egyébként nincs szó üldöztetésről vagy fegyveres konfliktusok miatti életveszélyről. Egyrészt ugyanis az ismeretek átadásával növeli a vágyat a helyi lakosokban, hogy jobb körülmények és életviszonyok között éljenek, másrészt lehetővé teszi a szükséges információkhoz való hozzájutásukat. Jól látszik ugyanis, hogy az embercsempész-hálózatok jelentős része a közösségi médiában toboroz magának, mint ahogy az is, hogy az útrakelökhöz

általában a pozitív üzenetek – és történetek – jutnak el, amelyek a sikerekről és a jólétről, nem pedig a halálos földközi-tengeri utakról és a kudarcos integrációról szólnak.

Földrajzi távolsága ellenére a Nyugat-Balkán a folyton változó útvonalak ellenére is kiemelt jelentőséggel fog bírni az afrikai migráció terén, különösen Magyarország és Románia vonatkozásában. Az útvonalon ugyanis továbbra is felbukkannak afrikai országok állampolgárai. Ennek legfontosabb oka egyrészt Isztambul elosztó szerepe. A Turkish Airlines rendszeres járatokkal rendelkezik a kontinens legtöbb országába, miközben Ankara hagyományosan megengedő vízumpolitikát folytat, különösen az észak-afrikai arab országokkal szemben. Onnan pedig az afrikai bevándorlók irreguláris módon folytatják útjukat. Hiába mondta tehát fel Szerbia vízummentességi megállapodásai egy részét, ahogy eddig is, Isztambul ki tudja tölteni az így keletkezett rést - még akkor is, ha innen jóval nehezebb elérni a szárazföldi schengeni határokat. Vagyis az Afrikából Európába történő eljutásban hibrid módon van jelen a legális és illegális mód.

Másrészt nem feledkezhetünk meg a frissen felfutó krétai migrációs útvonalról, ahol évente több ezren érkeznek az EU területére. Az elsősorban a kelet-líbiai Tobruk környékéről elinduló csónakok komoly kihívás elé állítják Athént, mert Kréta nem rendelkezik az érkezők ellátásához szükséges infrastruktúrával. Így a menedékkérők zömét a szárazföldre szállítják, ahonnan már viszonylag könnyen tovább tudnak jutni a kontinens belseje felé.

A kibocsátó térségek állapotán túl a migrációs nyomás dinamikája, különösen Magyarország, Horvátország, Szlovénia és más közép-európai államok határszakaszain, szorosan összefügg a nyugat-balkáni országok politikai stabilitásával, intézményi állapotával, határigazgatási kapacitásaival és az EU-val fennálló együttműködésük mélységével. A régió országai – eltérő mértékben – előrehaladott státusszal rendelkeznek az uniós csatlakozás útján, ugyanakkor számos strukturális és politikai kihívással küzdenek, mint például a jogállamiság megerősítésének hiánya, az adminisztratív kapacitások gyengesége, a korrupció rendszerszintű jelenléte vagy a nemzetközi visszafogadási és határigazgatási mechanizmusok korlátozott működése.

A térség államai ugyanakkor – részben az uniós nyomásgyakorlásnak, részben saját biztonsági érdekeiknek megfelelően – egyre aktívabb szereplőivé váltak az európai migrációkezelési és határvédelmi együttműködésnek. Az olyan eszközök, mint a Frontex státusz-megállapodások, a közös határigazgatási műveletek, valamint a kétoldalú rendészeti együttműködések (pl. magyar–szerb határrendészeti kontingens) a közös felelősségvállalás és az operatív integráció formáivá váltak. Ugyanakkor az együttműködés aszimmetrikus jellege – vagyis az EU normatív és technikai túlsúlya – továbbra is korlátozza a nyugat-balkáni országok valódi partnerként történő kezelését.

E tényezők tükrében a Nyugat-Balkán nem csupán geopolitikai átjáró, hanem olyan funkcionális régió, amelynek biztonsága, stabilitása és igazgatási teljesítménye közvetlen és hosszú távú hatást gyakorol az EU és kiemelten Magyarország határigazgatási és migrációs politikájának sikerességére. Az itt zajló folyamatok ezért nemzetközi és európai szinten egyaránt stratégiai megközelítést igényelnek, amely egyszerre képes kezelni a rövid távú válságokat és megalapozni a hosszú távú együttműködés intézményes, kölcsönösen előnyös kereteit.

19. Ajánlások – Az uniós és bilaterális határrendészeti együttműködés fejlesztésének stratégiai irányai

19.1 A regionális határigazgatási kapacitások megerősítése

A Nyugat-Balkán országainak határigazgatási rendszerei – változó színvonaluk és intézményi kapacitásaik miatt – jelentős eltéréseket mutatnak az uniós elvárásokhoz képest. Ennek kezelése érdekében indokolt a *Frontex státusz-megállapodások körének bővítése*, különösen Bosznia-Hercegovina és Koszovó vonatkozásában. E megállapodások lehetővé tennék a Frontex részéről a teljes körű műveleti jelenlétet, beleértve közös járőrszolgálatok, megfigyelési műveletek és kapacitásfejlesztési programok indítását, ezzel is növelve a külső határok védelmének koherenciáját.

Továbbá célszerű *regionális szintű határrendészeti képzési központok létrehozása* uniós pénzügyi támogatással. Ezek az intézmények egységesített tanterv mentén nyújthatnának gyakorlatorientált képzést a térség hatóságainak, elősegítve a szabványosított eljárásrendek bevezetését, a közös szakmai nyelvezet kialakítását és az interoperabilitás megerősítését a tagállamok és partnerországok között.

19.2 A koordinált migrációkezelés és a visszatérési mechanizmusok fejlesztése

A migrációs nyomás előrejelzésének és kezelésének hatékonysága érdekében elengedhetetlen a *közös kockázatelemzési és helyzetértékelési rendszerek* – mint a Western Balkans Risk Analysis Network (WB-RAN) – *további fejlesztése és bővítése*. Ez magában foglalhatja a migrációs trendek valós idejű nyomon követését, a helyi szintű adatszolgáltatás javítását, valamint a tagállami és uniós szintű döntéshozatalhoz szükséges előrejelző modellek integrációját.

Külön figyelmet érdemelnek a visszatérő migránsokkal kapcsolatos kihívások, ezért javasolt olyan *kísérleti reintegrációs programok indítása*, amelyek célzottan támogatják a visszatérők társadalmi és gazdasági beilleszkedését a nyugat-balkáni országokban. Ezek a programok elősegíthetik a visszatérési hajlandóság növekedését, valamint csökkenthetik a re-migráció kockázatát.

19.3 Oktatási és humánkapacitás-fejlesztési dimenziók erősítése

A társadalmi kohézió és a hosszú távú stabilitás megalapozása érdekében javasolt a *célzott oktatási és képzési lehetőségek bővítése*. A Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram nyugat-balkáni kvótáinak bővítése lehetőséget biztosíthat a térség fiataljainak felsőfokú oktatásban való részvételére, elősegítve ezzel a jövő szakmai elitjének képzését és a bilaterális kapcsolatok elmélyítését.

Továbbá szükség van olyan *interdiszciplináris kutatási platformok létrehozására*, amelyek a migrációs folyamatok, határbiztonsági kihívások és regionális instabilitás közötti összefüggéseket vizsgálják, és közvetlenül hasznosítható tudományos alapokat nyújtanak a szakpolitikai döntéshozatalhoz.

19.4 Két- és többoldali rendészeti együttműködések megerősítése

A migrációs nyomás kezelésében továbbra is kulcsszerepet játszanak a bilaterális és háromoldali rendészeti együttműködések. *Magyarország központi szerepének fenntartása* az olyan kezdeményezésekben, mint a magyar–szerb–osztrák határrendészeti együttműködés, hozzájárulhat az operatív fellépés hatékonyságának növeléséhez, különösen a leginkább terhelt határszakaszokon.

Emellett elengedhetetlen a *meglévő visszafogadási egyezmények gyakorlati végrehajtásának rendszeres és objektív monitorozása*. E folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a

nemzetközi emberi jogi normák betartására, az eljárások jogszerűségére, valamint a visszaküldési mechanizmusok gyorsaságára és hatékonyságára.

Az EU és Magyarország közös, valamint önálló stratégiai a nyugat-balkáni migrációs kihívások kezelésére az elmúlt években fokozatosan konvergáltak, ami a biztonságpolitikai célkitűzések és a határigazgatási gyakorlatok egyre szorosabb koordinációjában is tetten érhető. Ez a folyamat nemcsak az uniós szintű politikai és operatív keretek implementációjában, hanem a bilaterális és háromoldalú együttműködések (mint a magyar–szerb–osztrák határvédelmi koalíció) elmélyítésében is manifesztálódik.

Ezen együttműködések jövőbeli hatékonysága ugyanakkor nagyban függ attól, hogy a biztonsági megközelítés mellett milyen mértékben tud érvényesülni egy olyan átfogó, fejlődésorientált és inkluzív szemlélet, amely figyelembe veszi a migrációs jelenségek strukturális és hosszú távú okait is. Az olyan komplex tényezők, mint a gazdasági depriváció, az intézményi instabilitás, a társadalmi kirekesztettség vagy a klímaváltozás hatásai ugyanis nem kezelhetők kizárólag határőrizeti és rendészeti eszközökkel.

A fentiekben ismertetett ajánlások megvalósítása – beleértve a határigazgatási kapacitások fejlesztését, a migrációs adatmegosztási rendszerek harmonizációját, valamint a térségi fejlesztéspolitikai és oktatási programok bővítését – hozzájárulhat egy olyan kiszámíthatóbb, ellenállóbb és az európai normarendszerhez szorosabban illeszkedő határrendészeti modell kialakításához, amely képes rugalmasan reagálni a jövőbeli migrációs és biztonsági kihívásokra. E modell nem csupán a Nyugat-Balkán stabilitását szolgálhatja, hanem erősítheti az EU külső határainak kohézióját és legitimációját is, hosszú távon előmozdítva a régió integrációját és a schengeni térség bővítésének realitását.

A nyugat-balkáni irreguláris migrációs útvonal esetében kijelenthető tartós eredmények az Európai Unió, vagy pedig annak tagállamai által biztosított támogatással valósíthatók meg. A biztosított támogatások tárgyköre meglehetősen széles. Magában foglalja többek között a direkt anyagi támogatást, az eszközbeszerzést, a hírszerzési adatok megosztását, illetve rendőri kontingensek biztosítását. Az Európai Unióból érkező támogatás segítségével a régió államai hatékonyabban képesek fellépni a területükön működő embercsempész csoportokkal szemben. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a szerb-magyar rendőri kapcsolatok 2023 novemberében bevezetett szerb migránsellenes akciók óta sokkal intenzívebbé váltak. Emellett erre engednek következtetni a Frontex és az Europol támogatásával megvalósított műveletek Bosznia-Hercegovinában és a Nyugat-Balkán más országaiban. Azonban az embercsempészek csoportjai képesek gyorsan alkalmazkodni a változó környezethez, emellett a csoportok piramisszerű felépítésének és titkosított kommunikációjának köszönhetően a szervezetet működtető vezetőket ritkán tartóztatják le. A hatósági intézkedés alá vont személyek leggyakrabban a csoport alsó rétegeiből, a sofőrök, valamint a kísérők közül kerülnek ki. Emellett a hálózatok nehezen pótolható tagjai a legtöbb esetben nem érintkeznek sem a csoport alsóbb szintjeivel, sem a szolgáltatásokat igénybe vevő irreguláris migránsokkal, így csökkentve a letartóztatás esélyét. A megnövekedett hatósági figyelemre adott reakcióként az embercsempészek felhagytak saját táboraik kiépítésével és működtetésével, ehelyett a régión történő minél gyorsabb és észrevétlenebb áthaladásra fókuszálnak, illetve több esetben csökkentették az egyszerre átkelő irreguláris migránsok számát is. Az embercsempészeket érő nehézségek miatt egyre több szolgáltatásaikat igénybe vevő irreguláris migráns számol be a csempészekhez köthető lopásokról, erőszakos cselekedetokről. A különböző NGO-knak nyilatkozó migránsok a legtöbb esetben kiemelik, csempészek az útvonalon leselkedő veszélyek miatt legtöbbjüket különböző kábítószeres használatára kísérelték meg rávenni. Hasonló esetekről a bolgár-török határszakaszon is érkeznek jelentések. Itt több afgán migráns életét is veszítette miután nagy mennyiségű Captagont fogyasztott az átkelés során. Emellett

több olyan eset is nyilvánosságra került, ahol a csempészcsoportok fogvatartották a migránst, vagy migránsokat, majd csak a váltságdíj kifizetése után engedték őket szabadon. Ennek összege több esetben is meghaladta az ezer eurót. A balkan Insight értesülései szerint a legtöbb hasonló akció az afgánok működtette csempészbándákhoz, kiváltképp a bosznia-hercegovinai határszakaszon működő BWK csempészcsoportokhoz köthetők.

Az IOM legfrissebb, 2025 áprilisi összefoglalója alapján azonban kijelenthetjük, bár a nyugat-balkáni útvonal kihasználtsága csökkent 2023 novembere óta, az irreguláris migráció jelentette kihívás korántsem tűnt el. A szervezet szerint április végéig 8 015 irreguláris migránst regisztráltak az útvonalon, közülük 2 271-en áprilisban érkeztek. Legtöbbjüket Szerbiában, Észak-Macedóniában, illetve Bosznia-Hercegovinában regisztrálták. A jelentés emellett rámutat egy korábbi trend újbóli megjelenésére is. Az IOM által Szerbiában meginterjúvált irreguláris migránsok döntő többsége, 81%-uk Észak-Macedónián keresztül lépett az ország területére, míg Bulgáriából a megkérdezettek, mindössze 9%-a érkezett. Az utóbbi útvonalon érkezők számában bekövetkezett nagymértékű csökkenés valószínűsíthetőleg a fentebb említett, 500-600 tisztet a soraiban tudó megerősített Frontex missziónak köszönhető. Ezzel szemben az Észak-Macedóniában működő Frontex misszió létszáma jelentősen kisebb. Az egy hónappal korábbi adatokkal összevetve kijelenthető, a bolgár-szerb határ kihasználtsága dinamikusán változik. Márciusban a Szerbiába belépők 58%-a Észak-Macedóniából, 32%-a pedig Bulgáriából érkezett. Emellett érdemes kiemelni, hogy az áprilisi felmérés szerint a Szerbiában megkérdezett irreguláris migránsok 52%-a a magyar határ felé indul Bosznia-Hercegovina helyett. Figyelemre méltó emellett az irreguláris migránsok származási országai esetén észlelhető változások mértéke is. Egészen a 2015-től, egészen a 2025-ös év elejéig a régió áthaladó irreguláris migránsok döntő többsége Szíriából és Afganisztánból indult útnak. A régió áthaladók többsége továbbra is Afganisztánból érkezik, ám a szírek száma jelentősen lecsökkent (5% márciusban, illetve 9% áprilisban), ezzel egyidejűleg nagymértékben emelkedett az Egyiptomból és Marokkóból érkezők száma. Az IOM számára nyilatkozó irreguláris migránsok átlagosan 3000-4000 eurót fizettek az embercsempész csoportoknak a Nyugat-Balkánon való áthaladásért. Ahogy fentebb is kiemeltük az útvonalat használó irreguláris migránsok döntő többsége a különböző közösségi média platformokat, döntően a Facebookot, illetve a WhatsApp végpontok közötti titkosítással megerősített üzenetküldő alkalmazást használják információszerzésre és kommunikációra.

Felhasznált irodalom

„Arabok piaca Bulgáriában” Facebook-csoport (2024): Halíma Halíma bejegyzése, 2024. szeptember 19. <https://www.facebook.com/share/p/xzMGcVo5ECHixyHu/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

„Információk a török-görög-bolgár-balkáni országok útvonaláról” Facebook-csoport (2024a): Szufján al-Zaím bejegyzése, 2024. augusztus 18. <https://www.facebook.com/groups/3040212169579491/permalink/3680379358896099/> [Letöltve: 2024. 10. 09].

„Információk a török-görög-bolgár-balkáni országok útvonaláról” Facebook-csoport Ayub Catania bejegyzése, 2024. október 03. Forrás: <https://www.facebook.com/share/r/TnchiRiKJEtgjFzh/> [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Információk a török-görög-bolgár-balkáni országok útvonaláról” Facebook-csoport (2024c): Ayub Catania bejegyzése, 2024. szeptember 16. <https://www.facebook.com/share/r/z7UzB91fhGSgRUDo/> [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Információk a török-görög-bolgár-balkáni országok útvonaláról” Facebook-csoport (2024d): Ayub Catania bejegyzése, 2024. szeptember 14. https://www.facebook.com/reel/502380086073557?locale=hu_HU [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Migráció Törökországból Európába” Facebook-csoport (2024a): Al-Adabli európai szállítása bejegyzése, 2024. október 1. <https://www.facebook.com/share/p/MykZb96pwNH2N2oD/> [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Migráció Törökországból Európába” Facebook-csoport (2024b): Hidzsra ilá Eurúba bejegyzése, 2024. október 1. <https://www.facebook.com/share/p/heXDt1XTBjLJ41TX/> [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Migráció Törökországból Európába” Facebook-csoport (2024c): Omar Ahmed bejegyzése, 2024. szeptember 8. <https://www.facebook.com/share/p/KYHYGTpsrr1ABmH6/> [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Szíriaiak Németországban” Facebook-csoport (2024a): <https://www.facebook.com/groups/1606788512871926> [Letöltve: 2024. 10. 08].

„Szíriaiak Németországban” Facebook-csoport (2024b): Abu Hajdar al-Júnáni bejegyzése, 2024. szeptember 13. Forrás: <https://www.facebook.com/share/p/krwMzmkAWzWqo3Zt/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

136/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Albán Köztársaság Kormánya között a terrorizmus, a kábítószer illegális forgalma és a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló, Budapesten, 1999. év február hó 12. napján aláírt Megállapodás kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000136.kor> (megtekintve: 2025.02.27.)

152/2012. (VII. 10.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Bosznia-Hercegovina Minisztertanácsa között az Európai Közösség és Bosznia-Hercegovina Minisztertanácsa között az engedély nélkül tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló, Brüsszelben, 2007. szeptember 18-án aláírt Megállapodás végrehajtásáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200152.kor> (megtekintve: 2025.02.27.)

153/2012. (VII. 12.) Korm. rendelet a Magyarország Kormánya és a Koszovói Köztársaság Kormánya között a Magyarország Kormánya és a Koszovói Köztársaság Kormánya között az államaik területén jogellenesen tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló Megállapodás

végrehajtásáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200153.kor> (megtekintve: 2025.02.27.)

193/2017. (VII. 10.) Korm. rendelet Magyarország Kormánya és Montenegró Kormánya között az Európai Közösség és a Montenegrói Köztársaság között az engedély nélkül tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló megállapodás végrehajtásáról szóló jegyzőkönyv kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1700193.kor> (megtekintve: 2025.02.27.)

2004. évi CXIII. törvény a Magyar Kormány és a Macedón Kormány között a jogellenesen tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló, Budapesten, 2001. szeptember 26-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400113.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

2006. évi XC. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Bosznia-Hercegovinai Köztársaság Kormánya között a terrorizmus, a kábítószer tiltott forgalma és a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló, Budapesten, 1996. április 21-én aláírt Megállapodás kihirdetéséről (A Megállapodás nemzetközi jogi hatálybalépésének napja: 2006. február 26.) <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0600090.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

2009. évi XXXIV. törvény a Magyar Köztársaság és a Szerb Köztársaság között a bűnüldöző szervezetek a határokat átlépő bűnözés megelőzésében és a szervezett bűnözés elleni harcban folytatott együttműködéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900034.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

2012. évi LXXXVII. törvény a Magyarország Kormánya és a Koszovói Köztársaság Kormánya között az államaik területén jogellenesen tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200087.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

2012. évi XCII. törvény a Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200092.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

2013. évi CLIII. törvény a Magyarország és a Koszovói Köztársaság között a bűnözés megelőzésében és leküzdésében való együttműködésről szóló Megállapodás kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300153.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

2018. évi LX. törvény a Magyarország Kormánya és a Macedón Köztársaság Kormánya között a rendőri együttműködésről szóló megállapodás kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1800060.tv> (megtekintve: 2025.02.27.)

52/2010. (III. 11.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Albán Köztársaság Minisztertanácsa között az Európai Közösség és az Albán Köztársaság között az engedély nélkül tartózkodó személyek visszafogadásáról szóló, 2005. április 14-én, Luxemburgban aláírt Megállapodás végrehajtásáról szóló, 2009. október 30-án, Tiranában aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000052.kor> (megtekintve: 2025.02.27.)

53/2010. (III. 11.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szerb Köztársaság Kormánya között az Európai Közösség és a Szerb Köztársaság között a tartózkodási engedéllyel nem rendelkező személyek visszafogadásáról szóló, 2007. szeptember 18-án, Brüsszelben aláírt Megállapodás végrehajtásáról szóló, 2009. december 19-én, Rószkén aláírt Jegyzőkönyv kihirdetéséről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000053.kor> (megtekintve: 2025.02.27.)

Ármás, J., & Viola, C. (2024). A Nyugat-Balkán mint magyar külpolitikai prioritás. Magyar Külügyi Intézet https://hiia.hu/wp-content/uploads/2024/03/0311_Nyugat-Balkan-1.pdf (megtekintve: 2025.01.22.)

Barigazzi J. (2023) EU vows more cash for frontier policing as border fence debate revives. Politico. <https://www.politico.eu/article/euco-eu-crosses-into-the-border-fence-game-migration/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Bihari R. (2023) "A Nyugat-Balkán, mint biztonságot támogató régió." Hadtudomány 33.1 (2023) pp. 21-39. DOI: 10.17047/HADTUD.2023.33.1.21 <https://ojs.mtak.hu/index.php/hadtudomany/article/view/11578/9357> (megtekintve: 2024.09.13.)

BTA (2022) Police Officer Shot Dead at Border with Turkiye. BTA. <https://www.bta.bg/en/news/356461-police-officer-shot-on-border-with-turkey> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Collective Aid. (2025) Bosnia and Herzegovina saw 10.000 fewer people on the move in 2024 – what changed. <https://www.collectiveaidngo.org/blog/2025/2/21/bosnia-and-herzegovina-saw-10000-fewer-people-on-the-move-in-2024-what-changed> [Letöltve: 2025. 04. 25].

DADOOSH, Ali (2019): *Reflections of Demographic Change on Immigration Policies and Human Development Indicators in Iraq*. Eismena, 2024. június 26. Forrás: <https://eismena.com/en/article/reflections-of-demographic-change-on-immigration-policies-and-human-development-indicators-in-iraq-2024-06-26> (Megtekintve: 2025.06.01.)

Desku A (2023) Over 100,000 Asylum Seekers Reached Germany in 2022 Without Being Registered at EU Borders. Schengen news. <https://schengen.news/over-100000-asylum-seekers-reached-germany-in-2022-without-being-registered-at-eu-borders/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Dobó G. (2024) Unós rendvédelmi szervek szerepvállalása a nyugat-balkáni határvédelemben Migrációkutató Intézet HORIZONT 2024/12 https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2024/10/20241028_MKI_GYORSELEMZES_24_12_dobo_geza_az_unios_r_endvedelmi_szervek_szerepvallalasa_a_nyugat_balkani_hatarvedelemben.pdf (megtekintve: 2025.03.01.)

Dobó G. (2024) Változások a nyugat-balkáni irreguláris migrációs útvonalon. Migrációkutató Intézet. Horizont 2024/3. https://migraciokutato.hu/wpcontent/uploads/2024/02/20240208_HORIZONT_2024_3_dobo_geza_valtozasok_a_nyugat_balkani_irregularis_migracios_utvon_alon.pdf [Letöltve: 2024. 09. 13.]

Dobó G. (2024) Változások a nyugat-balkáni irreguláris migrációs útvonalon. Migrációkutató Intézet. [20240208_HORIZONT_2024_3_dobo_geza_valtozasok_a_nyugat_balkani_irregularis_migracios_utvon_alon.pdf](https://migraciokutato.hu/wpcontent/uploads/2024/02/20240208_HORIZONT_2024_3_dobo_geza_valtozasok_a_nyugat_balkani_irregularis_migracios_utvon_alon.pdf) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Dobó, G. (2025) Éjjel érkeznek – riport a déli határról. 24.hu [Éjjel érkeznek – riport a déli határról | 24.hu](https://www.24.hu/ez-jel-erkeznek-riport-a-deli-hatarrol) [Letöltve: 2025. 04. 22].

EEAS. (2024) The EU supports BiH Border Police with additional equipment worth €1.1 million. EEAS. https://www.eeas.europa.eu/delegations/bosnia-and-herzegovina/eu-supports-bih-border-police-additional-equipment-worth-%E2%82%AC11-million_en?s=219 [Letöltve: 2025. 04. 28].

EUR-Lex (2020) A Bíróság ítélete (nagytanács), 2020. december 17. Európai Bizottság kontra Magyarország. Tagállami kötelezettségzegés – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – A határok ellenőrzésével, a menekültügygel és a bevándorlással kapcsolatos politikák – 2008/115/EK, 2013/32/EU és 2013/33/EU irányelv – Nemzetközi védelem megadására irányuló eljárás – Tényleges hozzáférés – A határon lefolytatott eljárás – Eljárási garanciák – Tranzitzőnákban való kötelező elhelyezés – Őrizet – Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése – A nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító közigazgatási határozatokkal szemben benyújtott keresetek – A területen való tartózkodáshoz való jog.C-808/18. sz. ügy <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0808>

Euronews (2021) Lengyel katonák sérültek meg a belarusz határon. <https://hu.euronews.com/video/2021/10/26/lengyel-katonakserultek-meg-a-belarusz-hataron> [Letöltve: 2024. 09. 19.]

Euronews (2022) Újabb fegyveres incidens a magyar–szerb határnál. <https://hu.euronews.com/2022/11/25/ujabb-fegyveres-incidens-a-magyar-szerb-hatar-kozeleben> [Letöltve: 2024. 09. 21.]

Európai Bizottság (1999) A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a délkelet-európai országok – Bosznia- Hercegovina, Horvátország, a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság, Macedónia volt Jugoszláv Köztársaság és Albánia – stabilizációs és társulási folyamatáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A51999DC0235> [Letöltve: 2024. 09. 19.] Európai Bizottság (2015) Európai Migrációs Stratégia. <https://eurlex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0240&from=HU> [Letöltve: 2024. 09. 11.]

Európai Bizottság (2021) A Bizottság (EU) 2021/2128 felhatalmazáson alapuló rendelete (2021. október 1.) az (EU) 2021/1529 európai parlamenti és tanácsi rendelet kiegészítéséről, az előcsatlakozási támogatási eszköz keretében nyújtott támogatás egyes konkrét célkitűzéseinek és tematikus prioritásainak meghatározása tekintetében (IPA III). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2128> [Letöltve: 2024. 09. 01.]

Európai Bizottság (2022) EU Action Plan on the Western Balkans. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2022-12/Western%20Balkans_en.pdf [Letöltve: 2024. 09. 13.]

Európai Bizottság (2024a) Overview – Instrument for Pre-accession Assistance. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en?prefLang=hu [Letöltve: 2024. 09. 25.]

Európai Bizottság (2024b) Multi-country financial assistance under IPA. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/b6e519e5-3648-4bc7-b3b0-e8d6498b46cd_en [Letöltve: 2024. 09. 28.]

Európai Parlament és a Tanács (2016) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1624 rendelete (2016. szeptember 14.) az Európai Határ- és Parti Őrségről és az (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 863/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 2007/2004/EK tanácsi rendelet és a 2005/267/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32016R1624> [Letöltve: 2024. 09. 04.]

Európai Parlament és a Tanács (2019) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az

1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32019R1896> [Letöltve: 2024. 09. 13.]

Európai Parlament és a Tanács (2021) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1529 rendelete (2021. szeptember 15.) az előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA III) létrehozásáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R1529> [Letöltve: 2024. 09. 01.]

Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége (2024) Asylum Report 2024. European Union Agency for Asylum. <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024> [Letöltve: 2024. 09. 28.]

Európai Unió Tanácsa (2007) A Tanács 2007/2004/EK rendelete (2004. október 26.) az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség felállításáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32004R2007> [Letöltve: 2024. 09. 01.]

Európai Unió Tanácsa (2018) Az Európai Tanács ülése (2018. június 28.) – Következtetések. EUCO 9/18. Brüsszel. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9-2018-INIT/hu/pdf> [Letöltve: 2024. 09. 04.]

Európai Unió Tanácsa (2024) A magyar soros elnökség prioritásai

Európai Unió Tanácsa (2024) Illegális határátlépések a nyugat-balkáni útvonalon. <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/western-balkans-migration-route> [Letöltve: 2024. 09. 13.]

Európai Unió Tanácsa. (2024). A magyar soros elnökség prioritásai. <https://hungarian-presidency.consilium.europa.eu/hu/program/prioritasok/> (megtekintve: 2025.01.17.)

EUROPEAN COMMISSION (2025): *Statistics on migration to Europe*. Forrás: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/statistics-migration-europe_en?prefLang=hu (Megtekintve: 2025.06.01.)

European Council (2024) Illegal border crossings on the Western Balkans route. European Council. [Illegal border crossings on the Western Balkans route - Consilium](https://www.consilium.europa.eu/en/illegal-border-crossings-on-the-western-balkans-route/) [Letöltve: 2024. 10. 13].

European Union Agency For Asylum (2024) Latest Asylum Trends - Mid-Year review. <https://euaa.europa.eu/lat-myr2024> [Letöltve: 2024. 10. 13].

FRONTEX (2024) Migratory Routes <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes/> (megtekintve: 2024.02.11.)

Frontex (2024a) Migratory Routes. <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes> [Letöltve: 2024. 10. 11.]

Frontex (2024b) EU external borders: Detections down 42% in first 9 months of 2024. <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-detections-down-42-in-first-9-months-of-2024-xETgIg> [Letöltve: 2024. 10. 05.]

FRONTEX (2024b) Monitoring and risk analysis Migratory map <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/> (megtekintve: 2024.02.21.)

Frontex (2024c) Monitoring and risk analysis. Migratory map. <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map> [Letöltve: 2024. 10. 05.]

- Frontex (2024d) Frontex status agreements with non-EU countries. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/frontex->
- Frontex (2024e) Beyond EU borders. Areas of cooperation. <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/beyond-eu-borders/areas-of-cooperation/> [Letöltve: 2024. 09. 25.]
- Frontex (2024f) Beyond EU borders. Our international projects. <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/beyond-eu-borders/our-international-projects> [Letöltve: 2024. 09. 27.]
- Frontex (2025a) EU external borders: Irregular crossings fall by a third in Q1 2025. Frontex. [EU external borders: Irregular crossings fall by a third in Q1 2025](https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-oqpweX) [Letöltve: 2025. 04. 22].
- Frontex (2025b) Irregular border crossings into EU drop sharply in 2024. <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-oqpweX> [Letöltve: 2025. 04. 28].
- Gyenyey L. (2016) Az Európai Unió migrációs politikája. „Tényleges megoldás egy valós válságra?” Iustum Aequum Salutare, 12. évf. 2. szám. pp. 279–302. <https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/443/1/000972590.pdf> [Letöltve: 2024. 09. 13.]
- Hautzinger Z. (2018) A nemzetbiztonsági érdek megjelenése a migrációban és az idegenjogban. In: Dobák I. & Hautzinger Z. (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Budapest, Dialóg Campus. pp. 265–280.
- Hautzinger Z. (2020) A migráció szabályozásának reaktív tényezői. Belügyi Szemle, 68. évf. 9. szám. pp. 47–62. <https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/article/view/715>
- HEPA (2020) Magyar Exportfejlesztési Ügynökség Nyugat-Balkán beruházási támogatás
- HEPA (2022) Magyar Exportfejlesztési Ügynökség Nyugat-Balkáni kétoldalú infrastrukturális projekt-előkészítési programok
- HEPA Magyar Exportfejlesztési Ügynökség. (2020. június 4.). Nyugat-Balkán Beruházási Támogatás. <https://hepa.hu/palyazatok/nyugat-balkan-fejlesztések/Western-Balkans-Investment-Scheme> (megtekintve: 2025.01.14.)
- HEPA Magyar Exportfejlesztési Ügynökség. (2020. május 21.). *Nyugat-Balkáni kétoldalú infrastrukturális projekt-előkészítési programok.* <https://hepa.hu/palyazatok/nyugat-balkan-fejlesztések/Western-Balkans-bilateral-infrastructural-project-preparation-programmes> (megtekintve: 2025.01.14.)
- Herczeg M. (2021) A Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény (PCC SEE) szerepe a tagállamok bünyügyi együttműködésében HATÁRRENDÉSZETI TANULMÁNYOK XVIII. évfolyam 2. szám pp. 13-22. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Hatrend_Tan_2021_2_szam.pdf (megtekintve: 2025.03.2.)
- Herczeg M. (2024) Az EU határrendészeti együttműködése a nyugat-balkáni országokkal. *Scientia et Securitas* V. évfolyam 4. szám pp. 342-350. <https://doi.org/10.1556/112.2025.00240> (megtekintve: 2025.03.2.)
- Index.hr (2023) Italija, Slovenija i Hrvatska potpisuju sporazum o nadzoru ilegalnih migracija. Index.hr <https://www.index.hr/vijesti/clanak/italija-slovenija-i-hrvatska-potpisuju-sporazum-o-nadzoru-ilegalnih-migracija/2450335.aspx> [Letöltve: 2025. 04. 22].

- MACROTRENDS (é. n.): *Iraq Unemployment Rate 1991-2025*. Forrás: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/irq/iraq/unemployment-rate> (Megtekintve: 2025.05.31.)
- Magyarország Kormánya (2024) Magyarország támogatja az Európai Unió nyugat-balkáni bővítését <https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-tamogatja-az-europai-unio-nyugat-balkani-boviteset> (megtekintve: 2024. 10. 13.)
- Marsai V. et al. (2024) Változó migrációs trendek a Nyugat-Balkánon. *Scientia et Securitas* V. évfolyam 4. szám pp. 334-341. <https://doi.org/10.1556/112.2025.00242>
- Mashfj, Oula (2023): Syria: *The long journey back to school*. Forrás: <https://www.nrc.no/perspectives/2023/syria-the-long-journey-back-to-school> (Megtekintve: 2025.05.30.)
- Migrációkutató Intézet (2025): *Törékeny stabilitás, tartós bizonytalanság – a szíriai visszatérés ára*. Fókuszpont 2025/45. Forrás: <https://migraciokutato.hu/2025/05/28/fokuszpont-2025-45-torekeny-stabilitas-tartos-bizonytalansag-a-sziriai-visszateres-ara/> (Megtekintve: 2025.06.02.)
- Miniszterelnöki Kabinetiroda (2025) Napi összefoglaló a migrációs válsághelyzettel kapcsolatban. Nemzetközi Kommunikációért és Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság. [Letöltve: 2025. 04. 22].
- Morina D. (2024) Nearly 40% of Foreign Workers Left Romania Following Partial Schengen Accession. Schengen News. [Nearly 40% of Foreign Workers Left Romania Following Partial Schengen Accession](#) [Letöltve: 2024. 10. 13].
- N1. (2024a) Bihac police on migrant stabbing: Such conflicts are becoming commonplace. N1. <https://n1info.ba/english/news/a453005-bihac-police-on-migrant-stabbing-such-conflicts-are-becoming-commonplace/> [Letöltve: 2025. 04. 25].
- N1. (2024b) Šefica misije IOM-a u BiH: Migranti očajnički pokušavaju da nastave putovanje, krijumčari upravljaju situacijom. N1. [Šefica misije IOM-a u BiH: Migranti očajnički pokušavaju da nastave putovanje, krijumčari upravljaju situacijom - N1](#) [Letöltve: 2025. 04. 25].
- NASEH, Mitra (2025): *One of the World's Largest Refugee Populations, Afghans Have Faced Increasing Restrictions in Iran*. Migration Policy Institute, 2025. január 7. Forrás: <https://www.migrationpolicy.org/article/afghan-refugees-iran> (Megtekintve: 2025.06.01.)
- Nemzeti Információs Központ (2023) A szerb–magyar határtérségben tapasztalható illegális migráció nemzetbiztonsági vetületei. Nemzetbiztonsági tájékoztató. https://www.parlament.hu/documents/d/nemzetbiztonsagibizottsag/nb_tajekoztato_megszunte_min [Letöltve: 2024. 10. 10.]
- Nikolic, I. (2024) "Balkanska ruta" i dalje aktivna, jedno posebno zabrinjava: "Ovo je postala ozbiljna sigurnosna pretnja" Telegraf. ["Balkanska ruta" i dalje aktivna, jedno posebno zabrinjava: "Ovo je postala ozbiljna sigurnosna pretnja" - Vesti - Telegraf.rs](#) [Letöltve: 2025. 04. 25].
- Novinite (2023) Bulgarian Authorities Detain Over 18,000 Migrants in 2023: A Year of Challenges and Crackdowns. Novinite. <https://www.novinite.com/articles/223265/Bulgarian+Authorities+Detain+Over+18%2C000+Migrants+in+2023%3A+A+Year+of+Challenges+and+Crackdowns> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Oruc, N. et al. (2020) The Western Balkan Migration Route. Prauge Process. <https://www.praugeprocess.eu/en/migration-observatory/publications/33-reports/289-the-western-balkan-migration-route-2015-2019> [Letöltve: 2025. 04. 28].

Pénzváltó N. (2022) A nyugat-balkáni útvonal – Migrációs trendek magyar szemszögből. Nemzet és Biztonság, 15. évf. 1. szám. pp. 4–16. https://real.mtak.hu/163557/1/02_penzvalto_4-16_nemzet_es_biztonsag_2022_01.pdf [Letöltve: 2024. 08. 27.]

Police.hu (2022) Erősödő migrációs nyomás a déli határon. <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/erosodo-migracios-nyomas-a-deli-hataron> [Letöltve: 2024. 09. 25.]

Police.hu (2024) Illegális migráció alakulása - heti bontásban. [police.hu Illegális migráció alakulása - heti bontásban | A Rendőrség hivatalos honlapja](https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/erosodo-migracios-nyomas-a-deli-hataron) [Letöltve: 2024. 10. 13].

PRC (2016): *Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015*. Pwe Research Center, 2016. augusztus 2. Forrás: Number of Refugees to Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015 (Megtekintve: 2025.05.31.)

Radio Slobodna Evropa. (2024) Srbija zatvorila više od polovine prihvatnih kampova, šta to znači za migrante? . Radio Slobodna Evropa. https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-zatvorila-kampove-migranti/33066575.html?fbclid=IwY2xjawFY1MtleHRuA2FlbQIxMAABHRtHdtNqQ5scQlFnN9V_jiwYv-ZkczIYdwoVGVmSUy-yrTPC7vcaEaTABQ_aem_Yn2rxpa0ZW8ZzMPpj1M5VA [Letöltve: 2025. 04. 25].

Ritecz Gy. (2014) IBM vagy nem IBM? Avagy gondolatok egy prédikátor nyomán. Magyar Rendészet, 14. évf. 3. szám. pp. 55–75. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/download/3970/3231> [Letöltve: 2024. 08. 27.]

Rossig, R. (2025) Passing through: Croatia's 'invisible migrants'. Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/croatia-schengen-less-than-4-percent-of-the-26000-migrants-who-enter-croatia-apply-for-asylum-there/a-71036434> [Letöltve: 2025. 04. 25].

Santos A. P. (2024) Croatia: 14 injured in suspected human trafficking van crash. InfoMigrants. [Croatia: 14 injured in suspected human trafficking van crash - InfoMigrants](https://www.infomigrants.net/en/post/14-injured-in-suspected-human-trafficking-van-crash-croatia) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Sarajevo Times. (2024) One Person killed in the Conflict between Migrants in the Sarajevo. Sarajevo Times. <https://sarajevotimes.com/one-killed-in-the-conflict-between-migrants-in-the-sarajevo/> [Letöltve: 2025. 04. 25].

Slovenia Times (2025) Irregular migration down by almost a quarter in 2024. Slovenia Times. <https://sloveniatimes.com/42218/irregular-migration-down-by-almost-a-quarter-in-2024> [Letöltve: 2025. 04. 22].

STATISTA (2024): *Iraq: Youth unemployment rate from 2004 to 2023*. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/812116/youth-unemployment-rate-in-iraq/> (Megtekintve: 2025.05.31.)

Statista (2025) Number of illegal border-crossings to the European Union over the Western Balkan route (Croatia, Hungary and Romania) from 2009 to 2023. <https://www.statista.com/statistics/455379/western-balkan-illegal-border-crossing-to-the-eu/> [Letöltve: 2025. 04. 28].

Stavinoha L.- Chereseva M. (2024) EU Border Force Officers Intimidated into Silence on Migrant Abuse in Bulgaria. *Balkan Insight*. <https://balkaninsight.com/2024/09/06/eu-border-force-officers-intimidated-into-silence-on-migrant-abuse-in-bulgaria/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Tárik M. – Párducz Á. – Dobó G. (2024) Az embercsempész-maffiák okozta kihívások a Nyugat-Balkánon és Magyarországon. Migrációkutató Intézet. *Horizont* 2023/14.

Tárik, M. – Párducz, Á. – Dobó, G. (2024) Az embercsempész-maffiák okozta kihívások a Nyugat-Balkánon és Magyarországon. Migrációkutató Intézet. [Horizont 2023/14: Az embercsempész-maffiák okozta kihívások a Nyugat-Balkánon és Magyarországon – Migrációkutató Intézet](#) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Tárik M.- Dobó,G. (2025) Változások a nyugat-balkáni migrációs útvonalon. Migrációkutató Intézet. *Horizont* <https://migraciokutato.hu/2025/04/22/horizont-2025-4-valtozasok-a-nyugat-balkani-migracios-utvonalon/> [Letöltve: 2025. 04. 28].

Tárik Meszár (2025): *Irak, amit a klímaváltozás tehet végleg tönkre*. Index, 2025. május 13. Forrás: <https://index.hu/kulfold/2025/05/13/klimavaltozas-szarazsag-hoseg-mezogazdasag-veszely-irak/> (Megtekintve: 2025.06.02.)

Telegraf. (2024) Dačić: Zabeležen veliki pad ilegalnih migracija na zapadnobalkanskoj ruti. [Dačić: Zabeležen veliki pad ilegalnih migracija na zapadnobalkanskoj ruti - Vesti - Telegraf.rs](#) [Letöltve: 2025. 04. 25].

Telegraf.rs (2024) Pomoćnik načelnika Uprave saobraćajne policije: Ovog vikenda hermetički zatvaramo Guču!. Telegraf. [Pomoćnik načelnika Uprave saobraćajne policije: Ovog vikenda hermetički zatvaramo Guču! - Vesti - Telegraf.rs](#) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Tempus Közalapítvány (2023) Stipendium Hungaricum ösztöndíjas külföldi hallgatókra vonatkozó statisztikai adatok 2015-2023 <https://tka.hu/palyazatok/7619/statisztikak> (megtekintve: 2025.02.19.)

The Slovenia Times (2024) Illegal migration nearly doubles in 2023. The Slovenia Times. [The Slovenia Times](#) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Todorov S. (2022) Bulgaria Makes Trafficking Arrests After Migrant Bus Hits Police Car. *Balkan Insight*. <https://balkaninsight.com/2022/08/25/bulgaria-makes-trafficking-arrests-aftermigrant-bus-hits-police-car/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Tomc, Z. – Valic, P. H. (2023) The Republic of Slovenia's return procedures for irregular migrants and asylum applicants in theory and practice. *Law, identity and values* Vol. 3. No. 2.

Trovall E. (2023) WhatsApp has streamlined business communication for human smuggling. *Marketplace.org*, <https://www.marketplace.org/2023/08/01/whatsapp-has-streamlined-business-communication-for-human-smuggling/> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Ullah M. (2024a) Romania deported 1,222 migrants in 2023. *InfoMigrants*. [Romania deported 1,222 migrants in 2023 - InfoMigrants](#) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Ullah M. (2024b) Romania: 916 migrants deported in first nine months of 2024. *InfoMigrants*. [Romania: 916 migrants deported in first nine months of 2024 - InfoMigrants](#) [Letöltve: 2024. 10. 13].

Ultima Voce. (2024) La nuova task force Zebra per il contrasto al traffico di migranti. *Ultima Voce*. <https://www.ultimavoce.it/task-force-zebra-traffico-di-migranti/> [Letöltve: 2025. 04. 28].

UNDP (2024) *Afghan Young Entrepreneurs Boosting Economic Revival*. Forrás: <https://www.undp.org/afghanistan/stories/afghan-young-entrepreneurs-boosting-economic-revival> (Megtekintve: 2025.05.31.)

UNICEF (2023) *Country Office Annual Report 2023*. Forrás: <https://www.unicef.org/media/152576/file/Iraq-2023-COAR.pdf> (Megtekintve: 2025.05.30.)

van Bruunersum S. J. (2023) Bulgaria migrant pushbacks: What's behind the rise in violence at the Bulgarian-Turkish border? InfoMigrants. <https://www.infomigrants.net/en/post/51197/bulgaria-migrant-pushbacks-whats-behind-the-rise-in-violence-at-the-bulgarianturkish-border-14> [Letöltve: 2024. 10. 13].

Világgazdaság (2024) A Romániában tavaly elfogott illegális migránsok 60 százaléka Magyarország felé tartott. Világgazdaság. https://www.vg.hu/kozelet/2024/01/a-romaniaban-tavaly-elfogott-illegalis-migransok-60-szazaleka-magyarorszag-fele-tartott#google_vignette [Letöltve: 2024. 10. 13].

WORLDOMETER (2025): <https://www.worldometers.info/world-population/syria-population/> (Megtekintve: 2025.05.30.)